

Directa

periodisme cooperatiu per la transformació social

Núm. 562 del 30/1 al 12/2 de 2023 2,5 €

Espionatge sense límits

Un agent de la policia espanyola s'infiltra durant tres anys en l'activisme de Barcelona mitjançant la construcció de relacions sexeafectives

pàg. 4-13

Directa

periodisme cooperatiu
per la transformació social

EDITA
La Directa SCCL
Riera d'Escuder, 38, nau 1, planta 1
08028 Barcelona
Tel: 935 270 982
Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat
DIPÒSIT LEGAL: B 16982-2016

Aquesta publicació intenta escriure amb un llenguatge no racista, no sexista i no androcèntric. La DIRECTA no comparteix necessàriament les idees expressades als articles d'opinió.

- QUI SOM?**
A fons
Maties Lorente i Eloi Latorre
Miralls
Gemma Garcia i Giuseppe Savino | miralls@directa.cat
Impressions
Laia Alsina | opinio@directa.cat
Cruïlla
Guillem Martí i Tere Alberó | cruilla@directa.cat
Roda el món
Oriol Andrés i Joan Mas | internacional@directa.cat
Expressions
Irene Selvaggi i Adrián Crespo | expressions@directa.cat
La indirecta
Àlex Romaguera i Mariana Cantero
Correcció
Miriam Tijani | correccio@directa.cat
Edició
Maties Lorente i Eloi Latorre | edicio@directa.cat
Coordinació web
David Bou, Gemma Garcia i Jesús Rodríguez
Coordinació País Valencià
Ester Fayos | paisvalencia@directa.cat
Audiovisuals
Marta Pérez | audiovisuals@directa.cat
Administració i subscripcions
Jordi Vilaró | administracio@directa.cat
Coordinació de fotografia
Victor Serri | fotografia@directa.cat
Coordinació d'art
Pau Fabregat | disseny@directa.cat
Comunicació
Estel·la Marcos | directa@directa.cat
Difusió
Anna Celma | xarxes@directa.cat
Publicitat i distribució
Miriam Blázquez | publicitat@directa.cat
Gestió web
Talaïos Koop.

MITJANS COL-LABORADORS:
El Setembre, La Rella, El Salto, La Marea, Pikara, Argia, Ahötsa, Soberania Alimentaria i AralInfo

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció Barcelona redaccio@directa.cat
Redacció València paisvalencia@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

PORTADA: Victor Serri i Pau Fabregat

La DIRECTA enguany hem rebut dues subvencions de la Generalitat de Catalunya, que representen un 5% del nostre pressupost.

SUMARI

A FONS

4-13

Policia infiltrat al descobert
Un agent del Cos Nacional de Policia espanyol s'ha infiltrat durant tres anys en els moviments socials de Barcelona, establint relacions sexeafectives instrumentals amb dones activistes que li facilitaven participar en assemblees, jornades i manifestacions. Una investigació de Jesús Rodríguez, Gemma Martínez i David Bou.

MIRALLS

14-17

Viatge a l'univers fusterià
Àlex Romaguera conversa amb Antoni Martí Monterde, professor de Literatura Comparada a la UB i especialista en l'obra de Joan Fuster, sobre la complexitat i les connexions amb la intel·lectualitat europea del pensador de Sueca. Fotos: Roser Gamonal.

IMPRESSIONS

18-20

Art amb drets
Eduard Daura Corral reflexiona sobre la protecció legal de les obres artístiques. Il·lustració: Iyonne Navarro.

Sanadores, dones amb do
Un article de Josep Roca Guerrero il·lustrat per Catalina Parra.

CRUÏLLA

21-23

Autoorganització feminista
Enfront de la persecució judicial contra les accions reivindicatives del moviment feminista, les activistes dissenyen estratègies per defensar-se de forma col·lectiva. Un reportatge d'Anna Iñigo amb fotos de Raquel Fontanal i Guillem Martí.

RODA EL MÓN

24-26

El bolsonarisme porta cua
L'assalt de les principals institucions de govern a la capital federal, Brasília, demostra que la petja de l'expresident Jair Bolsonaro ha deixat una profunda fractura a la societat brasilera. Per Berta Camprubí.

Iran, sancions internacionals estèrils
Una anàlisi d'Anahita Nassir, politòloga.

EXPRESSIONS

27-30

Reixes d'estereotips
Les propostes del cinema comercial ofereixen una visió dels centres penitenciaris allunyada de la realitat, amb relats que deshumanitzen les persones preses, tot i que hi ha excepcions. Per Vicent Almela.

La pols
Un relat d'Albert Postils il·lustrat per Amaia Moran.

INDIRECTA

32

Hip-hop contra els espereotips
Mariana Cantero dialoga amb la rapera Imane Raisale, coneguda com a Miss Raisa, nascuda al Marroc i criada a Barcelona, que reflexiona sobre les crítiques que ha rebut des de sectors ben diversos, tant per dur vel com per treure-se'l posteriorment.

Més que mil paraules

EXTINCTION REBELLION NEDERLAND: Activistes s'oposen a la construcció d'una mina de carbó a Lützerath. Les protestes, en les quals han participat col·lectius contra la crisi climàtica d'arreu del món, continuen des de fa una setmana.

Comunitat Directacoop

Finançar la investigació

Les investigacions de la DIRECTA són possibles gràcies a la nostra independència editorial. No ens financen ni partits polítics ni les empreses de l'Ibex-35. Els nostres ingressos provenen en un 70% de fons propis (subscripcions, donacions i serveis externs). Per publicar el reportatge "Espionatge sense límits", que teniu a les mans, s'hi han destinat moltes hores de treball en equip, que representen un cost de 10.200 euros en despeses. Ajudeu-nos a continuar investigant fent una donació o passant de la vostra subscripció ordinària a una de solidària. Trobareu totes les opcions a la nostra pàgina web.

Feu una donació

Feu una subscripció solidària

Dani, el segon tal per espiaar l'activi

Un agent del Cos Nacional de Policia espanyol s'ha infiltrat durant tres anys en els moviments socials de Barcelona. Es va incorporar al centre social La Cinètika l'any 2020 i va establir relacions sexeafectives instrumentals amb dones que li facilitaven participar en assemblees, jornades i manifestacions

Jesús Rodríguez
Gemma Garcia
David Bou

El 2 de juny de 2020, un agent del Cos Nacional de Policia espanyol (CNP) iniciava la seva infiltració en l'esquerra independentista i en el moviment per l'habitatge sota la identitat falsa de Marc Hernández Pon. Set mesos després de publicar-ho en aquest mitjà, hem certificat que no estava sol. En paral·lel, un jove mallorquí que es feia anomenar Daniel Hernández Pons aterrava al barri de Sant Andreu de Palomar de Barcelona. Després d'una llarga i minuciosa investigació la DIRECTA ha pogut confirmar que estem davant d'una operació d'introducció de múltiples espies en l'activisme, sota la batuta jeràrquica del ministre de l'Interior espanyol Fernando Grande-Marlaska. Cal recordar que segons el marc legal actual, aquest tipus d'infiltracions només es poden dur a terme emparades en una ordre judicial, en supòsits de terrorisme, crim organitzat i tràfic d'estupefaents.

A inicis de juny de 2020, aquest segon infiltrat, que aleshores tenia 31 anys, es presentava per

p d'estat sme

A l'esquerra, l'agent D. H. P. durant el seu pas per l'escola de policia d'Àvila. Al mig, dues instantànies de quan ja estava infiltrat. A la imatge de la dreta es poden apreciar els tatuatges que es va fer entre 2020 i 2021

primer cop al gimnàs del centre social okupat La Cinètica, al passeig de Fabra i Puig de Barcelona. “Deia que havia trobat l'adreça per internet mentre buscava un lloc econòmic on entrenar”, recorda una activista de l'espai. La seva ràpida implicació en la vida de barri i en el moviment llibertari, així com la camaleònica adaptació estètica a què es va sotmetre de manera progressiva, van fer que es guanyés la confiança de tothom. Una enorme estrella del caos -símbol que es relaciona amb l'anarquisme- tatuada al genoll, arracades d'anella, cabell pentinat en cresta i samarretes amb missatges antifeixistes i contra la policia van aconseguir el seu propòsit. De tant en tant, en to de broma, li recordaven que quan havia arribat certes persones n'havien desconfiat perquè se sabia poc del seu passat a Palma. “Ell ho entomava esportivament, amb un somriure, el Dani sempre ha estat molt de la broma”, explica Jaume -qui demana aparèixer sota un pseudònim-, un jove del barri que fins fa una setmana es considerava el seu millor amic i que ara es mostra abatut.

La DIRECTA ha pogut confirmar la identitat real que s'amaga darrere de Daniel Hernández Pons. Es tracta d'un agent del Cos Nacional de Policia espanyol amb les inicials D. H. P., que coincideixen amb les de la identitat falsa. Dos dels mètodes d'obtenció de la seva identitat real han estat possibles per les errades comeses per l'infiltrat, que han permès accedir a dades en obert sobre el seu passat i el seu present. El tercer és una prova pericial fisonòmica que compara fotografies del seu pas per l'escola de policia d'Àvila en el bienni 2018-2019 i de la seva galeria d'imatges com activista a Barcelona. “Es pot concloure sense cap gènere de dubtes que les fotografies corresponen a una única i mateixa persona”, rubrica l'informe del perit després d'analitzar més d'una vintena de trets facials i craniomètrics de l'individu.

A mitjan tardor de 2020 la infiltració d'aquest segon espia s'havia consolidat. Dani, graduat el 24 de juny de 2019 com a funcionari de policia -etapa a la qual correspon la fotografia que il·lustra la portada d'aquesta publicació- i que va ser enviat en missió secreta a Barcelona, als ulls de tothom

ja era un nou veí i un activista més del barri. Des del pis on s'havia instal·lat, un sobreàtic del carrer de la Flor de Neu -a tocar de l'avinguda de la Meridiana-, es desplaçava a peu dos o tres cops per setmana fins a la plaça de les Palmeres, on s'afegia a la gent que hi feia una cervesa mentre conversava asseguda als bancs fins ben passada la mitjanit. En una d'aquelles vetllades, quan ja s'havia decretat el toc de queda nocturn derivat de la pandèmia, el fals activista es va encarar amb un agent de la Guàrdia Urbana per retreure-li que el volgués identificar per sancionar-lo.

El jove, que es definia com a anarquista, va establir un cercle d'amistats amb qui es movia pel barri i es desplaçava en grup arreu de la ciutat. Habitual a festes, concerts i activitats nocturnes, se'l veia sovint bevent alcohol i en múltiples ocasions hauria consumit substàncies estupefaents, tal com han explicat a la DIRECTA testimonis presencials. Nombroses comunicacions via missatgeria mòbil entre el policia infiltrat i activistes del barri així ho avalen. “Em sento instrumentalitzat, és un abús de poder per coaccionar la llibertat »

» de tots nosaltres. Aquestes són les eines que utilitza l'Estat, aquesta és la nostra democràcia», rebla Manu -pseudònim-, un dels veïns del barri amb qui també havia establert una estreta amistat.

L'agent encobert va aconseguir l'accés a habitatges, centres socials o ateneus -en algun cas arribant a tenir-ne còpia de les claus-, en gran manera, mitjançant les relacions sexeafectives que va establir en entorns festius i a través de l'aplicació de cites OkCupid. Vuit dones entrevistades per la DIRECTA han intimat amb el fals activista durant els últims tres anys, dues de les quals establint amb ell una relació de parella.

Actiu en les manifestacions contra l'empresonament de Pablo Hasél el febrer de 2021, va ser un dels manifestants encapsulats pels Mossos d'Esquadra al carrer Gran de Gràcia surant la protesta del dia 20. També va estar present en almenys quatre desnonaments, en un dels quals es va encarar amb un escamot de l'empresa de desallotjaments extrajudicials Desokupa. En una altra ocasió, el 7 d'abril de 2021, va participar en la resistència a una intervenció dels Mossos d'Esquadra al carrer Llenguadoc i es va agafar dels braços amb altres activistes a la porta de l'immoble després que hi arribés la comitiva judicial. Va ser sancionat pels antiavalots de la Brigada Mòbil amb una multa de 600 euros, en aplicació de la llei mordassa. No va presentar recurs a la sanció administrativa i, segons va explicar al seu entorn, no la va pagar. En la seva atapeïda agenda d'oci alternatiu no van faltar les festes majors de la Prosperitat, el Poble-sec, Gràcia i Sants, així com esdeveniments als espais autogestionats i comunitaris Can Masdeu, Can Batlló, Kasa de la Muntanya, l'Ateneu l'Harmonia i La Comunal (Barcelona), i la Lokomotiva (l'Hospitalet de Llobregat). I, com a mínim, també va estar present a un dels talls de la plataforma Meridiana Resisteix i a una manifestació contra l'amenaça de desallotjament de l'antiga Escola Massana del Raval.

Espies amb els mateixos cognoms

La fins aleshores exitosa infiltració de Dani va saltar pels aires el 7 de juny de 2022, quan la DIRECTA va destapar el cas del primer infiltrat, Marc Hernández Pon. Es dona la circumstància que Marc -que en la seva filiació real respon a les inicials I.J. E. G.- quan feia pagaments a través de Bizum apareixia amb una lletra essa al final del segon cognom, és a dir, Hernández Pons, exactament els mateixos cognoms que Dani. Segons ha pogut confirmar la DIRECTA mitjançant proves documentals, al DNI fals de l'infiltrat

de Sant Andreu de Palomar amb la seqüència alfanumèrica 42394056L hi consta la identitat Daniel Hernández Pons. L'espionatge espanyol havia creat una falsa parella de germans? Un estratagema arriscat en cas que qualsevol dels dos fos enxampat, tal com ha passat. En el segon cas, a diferència del primer infiltrat, una de les informacions de la seva vida que ha propagat al llarg dels tres anys d'estada a Barcelona no era inventada: és originari de l'illa de Mallorca.

Durant tot el període d'infiltració, ha mantingut una doble vida que l'obligava a buscar excuses per a les seves absències. Molts matins treballava com a ajudant d'un instal·lador autònom d'aire condicionat -assegurava-, i desapareixia durant uns dies sempre amb la coartada de visitar la seva família a Palma o d'anar a veure un amic a Tarragona. Entre el 4 i el 9 de setembre de 2022 hauria fet un viatge a Brussel·les amb els seus "amics" de Mallorca, del qual en va quedar constància mitjançant una selfie on apareix tot sol i que va enviar per WhatsApp al seu cercle activista més pròxim de Sant Andreu de Palomar.

El Ministeri de l'Interior espanyol va assegurar durant l'estiu de 2022 que les activitats d'infiltració denunciades per l'esquerra independentista i Òmnium per la via judicial "ja havien cessat". Aquesta va ser una de les raons esgrimides per l'Audiència Nacional espanyola per no iniciar cap investigació en relació amb Marc Hernández, però el cas de Daniel Hernández Pons ho desmenteix. L'espia continuava en actiu el dia 29 de gener de 2023, en el moment de tancar l'edició d'aquest reportatge, tant en els seus comptes d'Instagram @cow_tard i @tosabi.xd com a WhatsApp i Telegram. Tanmateix, des de finals d'octubre no es troba presencialment a Barcelona perquè, suposadament, hauria anat a fer la collida de l'oliva a Granada i, després, hauria aconseguit una feina "molt ben remunerada" a Palma. Les últimes comunicacions amb activistes es van produir via missatge de mòbil. "Jo treballant a sac i preparant-me per marxar a Dinamarca!!! Treballaré allà tot aquest estiu, em fa una il·lusió que no vegis", deia el 21 de gener. Posteriorment, el 28 de gener, va explicar amb un àudio, que acompanyava amb una fotografia feta des d'una benzinera, que estava fent una ruta en moto. Segons ha pogut comprovar la DIRECTA, la imatge correspon a un polígon industrial de Quart de Poblet (l'Horta), a tocar de l'autovia que uneix València amb Madrid. ●

Unes jornades de trampolín

L'àmbit territorial de l'acció de Dani com a infiltrat no es va limitar a Barcelona. Durant el període en què ha estat establert a Catalunya ha viatjat en almenys una ocasió a Madrid per assistir a un concert de punk i Oi! amb el seu cercle de confiança. A més, testimonis presencials afirmen haver-lo vist acudir a festes i concerts al centre social okupat La Casika de Móstoles i a altres esdeveniments d'ambient alternatiu del municipi madrileny. El periple de l'agent encobert també va incloure un desplaçament a Vitòria (el País Basc) per assistir a la primera edició de la trobada llibertària de la ciutat, Topaketa Libertarioak, que es va celebrar entre el 16 i el 19 de setembre de 2021.

L'encontre es va organitzar al barri okupat d'Errekaleor, on durant tres dies van conviure membres de diversos col·lectius procedents d'arreu de l'Estat espanyol. En la llista de convidades es trobava la comissió de gènere de La Cinètika, l'espai autogestionat de Sant Andreu de Palomar on el policia mallorquí s'havia vinculat des de feia més d'un any. "Es va sumar de rebot", assegura una de les seves quatre companyes de viatge.

Jornades al País Basc, cap a Madrid

Daniel Hernández Pons al centre de la fotografia que les assistents a les jornades del barri okupat d'Errekaleor es van fer en suport a La Algarroba Negra, centre social de Badajoz (Extremadura) que es trobava en perill de desallotjament

"Poc temps abans de marxar va dir que s'hi apuntava, tot i que hi anàvem per presentar una guia d'agressions elaborada per una comissió en què no participava". Una altra de les assistents relata que van anar plegades a diverses xerrades i destaca les dues més concorregudes, que va dur a terme un col·lectiu extint procedent de Madrid anomenat Cultura de la Seguretat. "Es va fer el comentari que potser entre nosaltres hi havia algun policia i tothom va riure una mica",

recorda la dona, que escoltava des del públic asseguda prop de Dani. Els dos actes s'havien anunciat prèviament en el cartell de les jornades amb els títols "Consells útils per assistir a una manifestació" i "Reconeix l'enemic: la policia". En el darrer, es va projectar un vídeo publicat per la DIRECTA l'any 2016 on es mostrava l'intent de captació d'un confident per part de dos agents de seguretat de l'Estat. Dani va aprofitar l'avinentsa per interessar-se per les ponents

i adquirir una samarreta que tenien a la venda amb el lema "Fuck CNP", en al·lusió al Cos Nacional de Policia (CNP), del qual forma part. Segons ha pogut confirmar aquest mitjà, no va ser l'única vegada que el policia infiltrat va assistir a un dels col·loquis organitzats per Cultura de la Seguretat, que mesos abans havia arrencat un "cicle de debats informatius al voltant de qüestions pràctiques importants a l'hora de plantejar la lluita als carrers", segons consta

al seu blog. Un temps després de la visita a Errekaleor, l'agent encobert va tornar a assistir a una formació del col·lectiu madrileny vestint la samarreta adquirida al País Basc. Finalment, el mes d'agost, Dani va enviar una foto per WhatsApp a un amic de Sant Andreu, on li explicava que es trobava en un bar de la capital espanyola. Des que va marxar de Barcelona el 30 d'octubre, aquest mitjà ha constatat la seva presència de nou a la Comunitat de Madrid.

Desembre de 2020

Consolida la infiltració en el marc de la festa major de Sant Andreu de Palomar. Inicia una primera relació de parella amb una activista.

7 d'abril de 2021

Se suma a la resistència contra un desallotjament al carrer Llenguadoc (Barcelona). Rep una sanció de 600 euros, no presenta recurs i assegura que no paga la multa.

21 de gener de 2023

En comunicacions via missatgeria mòbil explica que està preparant un viatge a Dinamarca, on suposadament treballarà tot l'estiu.

20 de febrer de 2021

Participa activament en la manifestació contra l'empresonament de Pablo Hasél que recorre el centre de Barcelona.

4 de setembre de 2022

Fa un viatge a Brussel·les (Bèlgica) amb els seus "amics" de Mallorca. Confirma al seu entorn de Barcelona que marxarà de la ciutat en uns mesos.

Les relacions sexeafectives com a estratègia d'infiltració

El policia encobert Daniel Hernández Pons va encadenar i superposar relacions amb dones de diferents projectes polítics de la ciutat de Barcelona per afermar-se en determinats espais i donar credibilitat al seu personatge. La 'Directa' ha pogut recollir el testimoni i la denúncia de vuit d'elles

“Vaig conèixer el Dani una nit del juny de 2020 a la plaça de les Palmeres del barri de Sant Andreu. Era una persona molt bromista, riallera i propera amb qui era fàcil connectar, i a les noies se'ns apropava amb un flirteig gracios. Vaig dormir amb ell diverses vegades i en tres ocasions vam mantenir relacions sexuals”. Joana és una de les dones amb qui el policia infiltrat darrere la identitat falsa Daniel Hernández Pons va mantenir relacions just quan acabava d'aterrar al barri. Ni ella ni cap de les altres dones ho haurien fet si haguessin sabut que era policia. L'home amb qui van compartir la seva intimitat mai ha existit, les seves relacions han estat una ficció.

La DIRECTA ha pogut recollir el testimoni de vuit dones que van mantenir algun tipus de relació sexeafectiva amb l'agent encobert entre el mes de juny de 2020 fins que va marxar de Barcelona, el 30 d'octubre de 2022. Formen part de diferents espais i no totes es coneixien entre elles. Amb la majoria hi va establir vincle per mitjà de projectes polítics del barri de Sant Andreu de Palomar, però també en una ocasió ho va fer mitjançant l'aplicació de cites OkCupid, fent *match* amb el perfil d'una dona que mostrava la seva orientació política. Totes han demanat preservar el seu anonimat, raó per la qual al llarg del reportatge apareixen amb pseudònims.

Si bé és cert que les relacions que va desplegar en el marc de la infiltració són diferents en intensitat i durada, la suma de totes elles dibuixa uns patrons comuns: la simpatia i el flirteig constant, l'evitació del conflicte i de la notorietat política, el

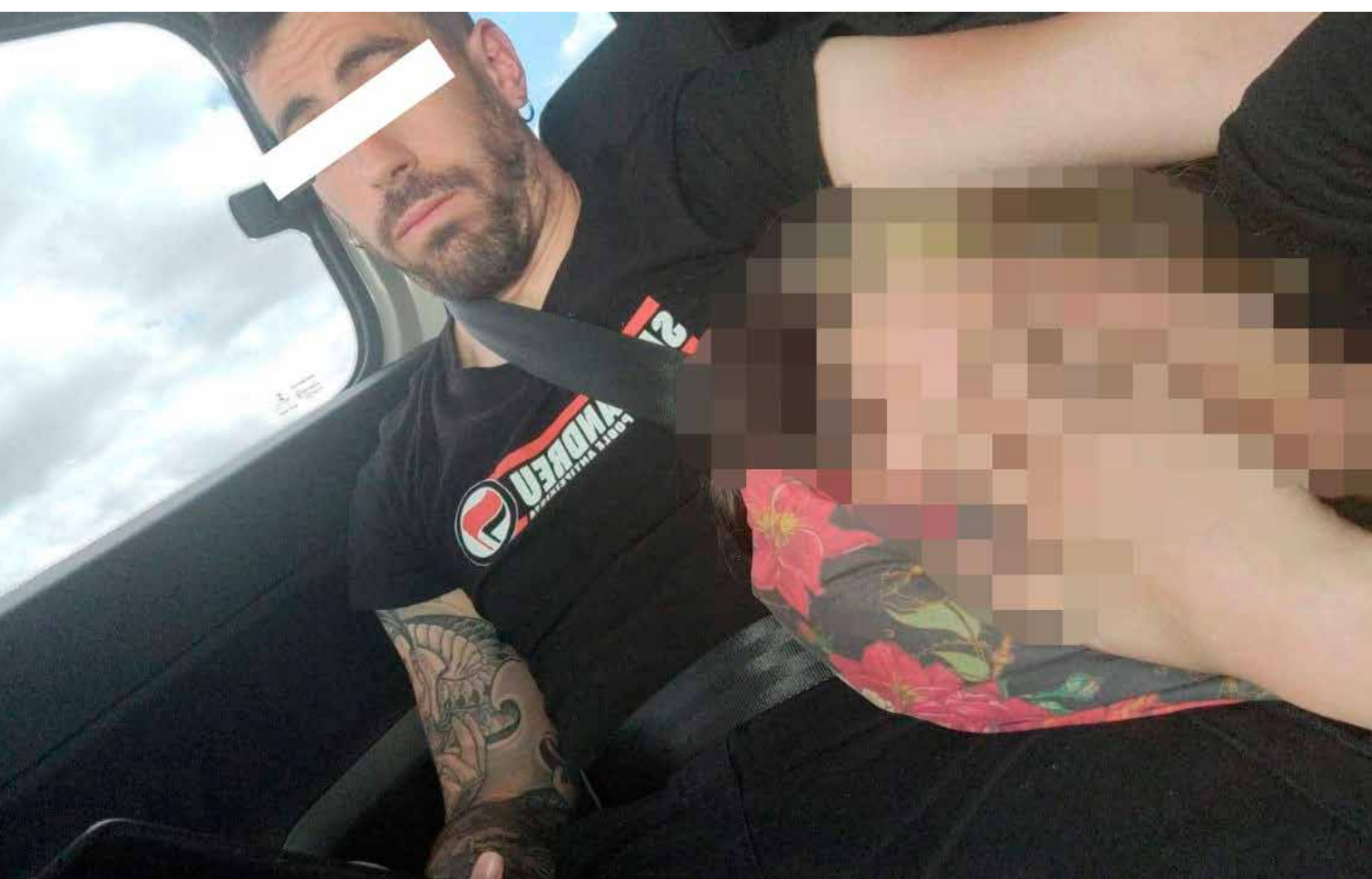
Les relacions de l'infiltrat evidencien patrons de comportament com el flirteig constant, l'evitació del conflicte i un perfil polític baix

gran interès pels vincles de l'entorn, les intermitències relacionals i la capacitat de mimetitzar-se.

El nouvingut de Mallorca, que brindava poques referències al seu passat i desenvolupava una suposada feina intermitent, va fer passes clau per llaurar-se la seva credibilitat i no aixecar sospites, com fer-se un gran tatuatge amb significat polític o lligar, mantenir contactes sexuals i, fins i tot, desplegar alguna relació més estable, com la que va mantenir amb Clara durant gairebé un any. Les relacions sexeafectives van servir-li de pont a determinats espais i alhora van contribuir a afermar el seu personatge.

Daniel Hernández seleccionava les dones d'acord amb els objectius de la seva infiltració i entrava en acció. Així és com va aconseguir enllaçar relacions o mantenir-les simultàniament. Va interessar-se per Joana, va insistir a mantenir una “relació intermitent de *tonteig*” amb Iolanda, a Rut va buscar-la per OkCupid, a Txell li va obrir una conversa privada per missatgeria mòbil i amb Iris va flirtejar durant setmanes. Explicitava i reiterava els seus sentiments en comunicacions que va deixar enregistrades i intentava preservar el vincle: a Clara li retreia que no l'estimava suficient i a Bea va arribar a dir-li que “ella era una de les coses que el podia frenar de marxar de Barcelona”.

A través de totes elles va posar els peus en diversos projectes i espais polítics, com les projeccions de cinema de La Cinètika i el grup de treball del centre social per elaborar una guia per a la prevenció i l'actuació enfront de les violències patriarcales. A més, es va sumar a una activitat local de la gira que el moviment zapatista va fer per Catalunya. També va formar part des del principi fins al final

Daniel Hernández Pons a l'interior d'un vehicle amb una de les dones amb qui va mantenir una relació

“De la seva vida passada, eludia preguntes, se sentia incòmode”, recorda Rut, una de les dones amb les quals va intimar durant la infiltració

de la Coordinadora Antirepressiva de Sant Andreu, integrada per col·lectius com Meridiana Resisteix, l'Ateneu l'Harmonia o l'hort urbà autogestionat El Jardí de la Julieta, “una bona oportunitat” -segons Iris- “per veure tothom qui militava al barri”. A partir de la relació sexeafectiva de dos mesos amb Eva, una activista del districte de Ciutat Vella, també va passejar-se per altres indrets de la ciutat. Després de conèixer-se al centre social okupat Kasa de la Muntanya (al barri de la Salut), on se celebrava una jam-session de hip-hop antifeixista, van compartir jornades i concerts a diversos espais autogestionats de Barcelona.

Llaurant una relació amb Rut de mig any -fins al setembre de 2022- va apropar-se al sindicat de la CGT: “Dani bromejava dient que ell era ‘un anarquista de veritat’”. El policia infiltrat va conèixer les seves amigues, també militants de la CGT, i va mostrar un interès especial per dur-la a La Cinètica i presentar-la a l'entorn que s'havia construït. “S'envoltava de molta gent i parlava amb tothom”, recorda Rut. Amb perspectiva, Iolanda, membre d'un dels grups de projeccions de pel·lícules del centre social andreuenc conclou que “es va dedicar a crear nous vincles constantment”.

Construcció d'un passat

“De la seva vida passada, eludia preguntes, se sentia incòmode”. Aquest és el record de Rut, a qui només li va explicar que el seu pare, que suposadament havia mort feia temps, maltractava la seva mare i que tenia familiars a Albolote (Granada), on havia fet la recollida de l'oliva.

A l'ordinador portàtil del pis de Barcelona, Dani tenia una carpeta amb unes poques fotografies que va mostrar a algunes de les dones. “Me'n va ensenyar unes de la seva suposada exparella i també d'ell amb alguns amics, d'adolescents, però mai vaig veure imatges de la seva família”, assegura Rut. A les dones que van arribar a pujar al pis del carrer Flor de Neu ara els crida l'atenció que baixés ell a obrir perquè el seu habitatge no tenia timbre i també el fet que el principal element de decoració fos una composició d'adhesius polítics “curiosament ordenada”.

La primera i única nit que van passar junts per la festa major de Sant Andreu de 2021, Iris va interrograr-lo sobre el seu passat. A més de militar a La Cinètica i a altres projectes polítics del barri, Iris havia format part d'un grup de música que sovint actuava a Mallorca i, per tant, hi mantenia molts vincles: “Li vaig preguntar per moltes persones i no coneixia ningú. Em va explicar que tenia part de la família a Granada i que se'n volia anar durant un temps a treballar-hi”.

Oci, drogues i relacions intermitents

Totes coincideixen a descriure'l com una persona afectuosa, parladora i bromista, però sense discurs polític i, durant bona part dels tres anys que va estar infiltrat a Barcelona, amb una vida nocturna ben activa. “No es prenia les coses seriosament”, puntualitza Iolanda. Des del seu punt de vista, Dani s'excedia amb les bromes en activitats polítiques i tot i que aparentment no mostrava especial interès, era present a tot arreu. Alhora, emfasitza que sí que parava molta atenció a totes aque- »

» Les informacions personals dels activistes del barri: “Amb ell fèiem safareig i em parlava molt de les seves relacions sexuals, dels cinemes porno, de l’intercanvi de parelles i de les noies amb qui contactava per OkCupid”.

A algunes dones del seu entorn, com Iolanda, els sorprenia que pogués sostenir la intensa activitat nocturna amb la seva feina d’instal·lador d’aire condicionat: “Em responia que a vegades anava a treballar sense haver dormit”. Amb altres, sobretot amb Clara, va rebaixar aquesta faceta i no sortia tant de festa: “Em deia que no es drogava gaire, però em vaig assabentar que ho feia molt més del que em feia creure”. De fet, en un dels milers de missatges de WhatsApp intercanviats amb Clara, Dani especifica, literalment: “No és la birra, crec que em sento malament per les *tontades* que vaig fer aquestes dues nits d’*eme* [MDMA o èxtasi]”.

Després de compartir nits de festa amb ell, moltes de les afectades corroboren el seu consum. “Era una persona que sempre tenia una cervesa a la mà. Quan hi havia una festa més gran, de tant en tant, portava pastilles o MDMA -mai esnifava- i ens animava a drogar-nos. No sé on les aconseguia, però puntualment en tenia i sempre convidava a tothom. Tinc la sensació que mai perdia el control, i moltes vegades marxava a casa amb l’excusa que havia d’anar a treballar o que anava molt borratxo”, relata Joana.

Vinculada al teixit polític del barri de Sant Andreu de Palomar, Bea també el va conèixer a la plaça de les Palmeres i va embolicar-se amb ell per primera vegada l’estiu de 2022, a les festes de Canyelles. Recorda que apagava el mòbil durant uns dies i després es connectava: “En una ocasió m’ho va justificar dient que li havia caigut el telèfon al lavabo quan anava borratxo i no li funcionava bé”. Hi coincideix Iolanda, qui assegura que o bé li enviava missatges constantment o bé desconnectava i no responia.

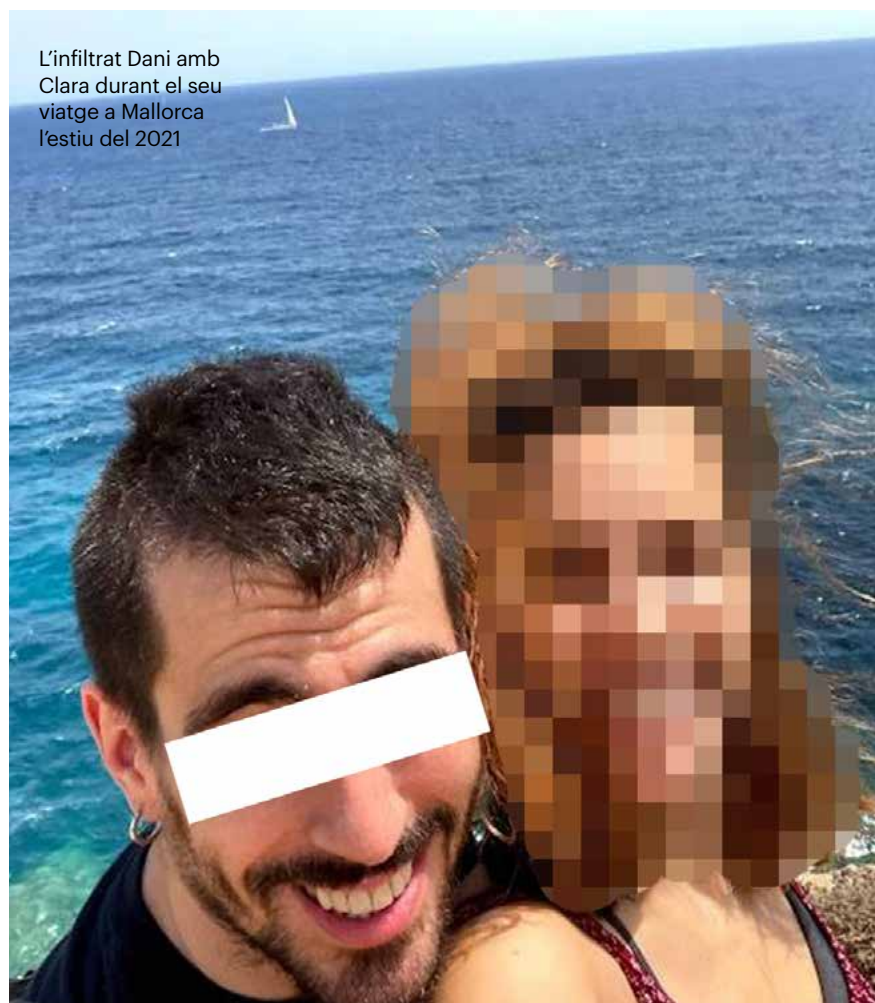
Txell, vinculada a l’Ateneu l’Harmonia del recinte Fabra i Coats, també ho ratifica. “Ens vam *liar* tres vegades i des del primer moment vam mantenir converses pel mòbil, però era molt intermitent. A vegades em deia que era a fora, a Madrid amb uns amics o amb la família”. L’endemà de la primera nit que va passar amb ell, el desembre de 2021, Txell participava en un acte antirepressiu organitzat per Solidaritat Perifèrica i la Coordinadora Antirepressiva a la plaça Virrei Amat.

A més de marxar fora alguns dies sota el pretext de visitar la seva mare a Palma, durant el mig any de relació, Rut recorda que, sovint, quan estaven junts, de cop i volta, Dani li deia que havia de marxar cap a casa a fer “unes gestions”. No van deixar mai la relació formalment, però assegura que el mes d’agost passat, ell es va començar a comportar de forma molt més ambivalent: “Em deia que estava molt a gust amb mi i l’endemà ja no em parlava ni responia els missatges”. La intermitència en les comunicacions es va anar eixamplant, Rut marxava una temporada a viure a fora i el vincle es va apagar.

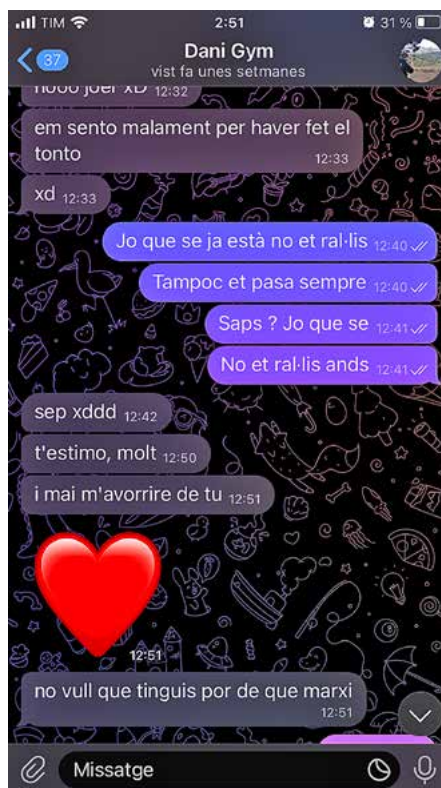
Suposadament, la nit del 29 d’octubre de 2022 és l’última que l’agent infiltrat va passar a Barcelona,

“Si hagués sabut que mai hi hauria mantinut”

Clara és militant anarquista, membre de La Lliga de l’escoltisme. Va ser parella de l’infiltrat Dani

L’infiltrat Dani amb Clara durant el seu viatge a Mallorca l’estiu del 2021

Com era policia, hagué una relació”

Cinètika i està vinculada al món Daniel Hernández Pons durant un any

En quines circumstàncies vas conèixer Daniel Hernández?

Va ser a finals de novembre de 2020, en una assemblea de La Cinètika per treballar la guia per la prevenció i actuació enfront de les violències patriarcales. Una de les nostres primeres cites, el desembre de 2020, va coincidir amb una manifestació contra un incendi d’unes naus al barri del Gorg de Badalona, on recordo que ell va arribar amb un mocador palestí. Aquell dia ens vam embolicar i va ser una setmana intensa, ens vèiem cada dia.

Què et va explicar de la seva vida a Mallorca?

Em va ensenyar algunes fotos de quan era adolescent i una de la seva suposada exparella. Ara penso que el fet de començar-se a tatuar també va normalitzar el personatge. Un dia em va explicar que el seu pare estava mort, que havia sigut un *capullo* i que ell encara mantenia relació amb la família paterna, però la seva mare no. Per això, per Nadal anava a Granada i a Mallorca, amb les dues famílies.

Mostrava els seus posicionaments polítics?

Parlàvem molt poc de política i al final sempre em donava la raó. La seva dinàmica general era fer bromes de tot i acabar dient el mateix que jo. Ara m’adono que en un primer moment no estava gens polititzat, però també crec que en va anar aprenent.

Com descriuries el seu caràcter?

Extravertit, atent, molt amable amb tothom i disposat a ajudar. Era molt simpàtic i parlador. Es guanyava la confiança de tothom amb facilitat i fins i tot ell em deia que venia gent a explicar-li “els seus drames”. Em cuidava molt i era un prototip de tio que penses que no existeix.

Com era el seu oci i com es comportava?

Quan va estar amb mi va sortir menys de festa, feia més plans amb mi i els meus col·legues, s’adaptava. Així i tot, he sortit de festa amb ell i acabava bastant borratxo. Jo no em drogo i ell sempre em deia que no es droga-

va gaire, però després m’explicaven que consumia molt més del que deia. Una de les seves samarretes preferides era una on posava “MonoPoly”, que era un joc de paraules amb un mico disfressat de policia.

Vau viatjar junts a Mallorca. Què recordes d’aquell viatge?

Li vaig dir que m’havia d’ensenyar Mallorca i vaig anar-hi del 6 al 9 d’agost de 2021. Ell va marxar cap allà uns dies abans i em va venir a buscar a l’aeroport amb un cotxe gran i molt net, que va dir que era d’un familiar. Un suposat amic seu ens deixava una casa a Montuïri i ens vam trobar amb ell a un bar per prendre un mojito. El Dani volia que jo conegués la seva suposada mare als afores de Palma, però a mi no em venia de gust i li vaig dir que no. Es va enfadar moltíssim.

Per quina raó va acabar la vostra relació?

El 24 d’octubre de 2021, em va demanar uns dies per pensar i el trencament oficial va ser el 28 d’octubre. La nostra relació va créixer sempre envoltada per la seva desconfiança cap al vincle amb el meu ex. Ell sempre em deia que “només m’estimava a mi”, però que jo no l’estimava prou i em feia sentir molt culpable.

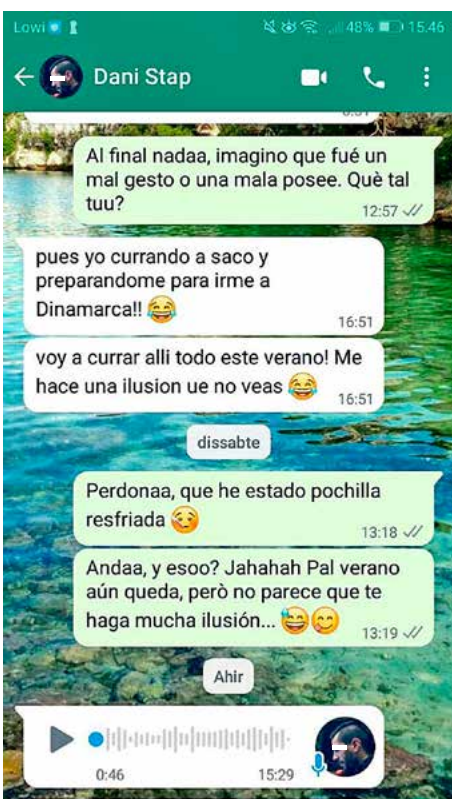
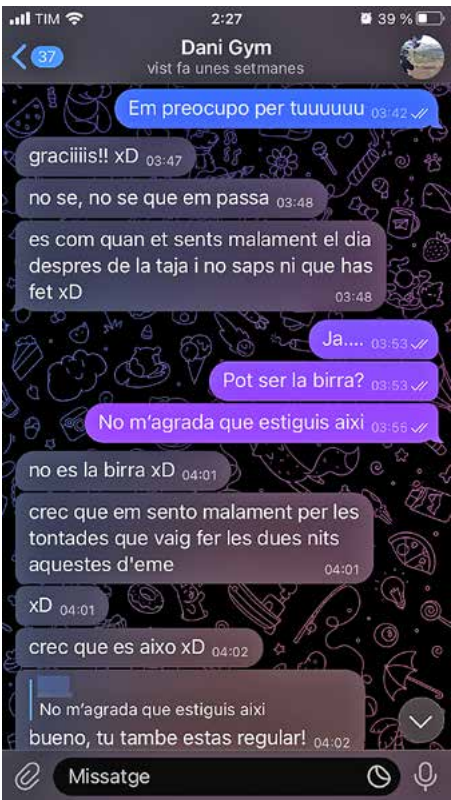
Com et va afectar la ruptura?

Vaig deixar d’anar als sopadors de La Cinètika perquè no me’l volia trobar. Tot el barri pensava “pobre Dani, que ho està passant malament per la Clara”. Em vaig retirar una mica per respectar el seu espai i vaig deixar d’anar al centre social per no tro-

bar-me’l. Ell va deixar d’anar a les assemblees, però continuava anant als sopadors i es va implicar molt en un dels projectes del cinema, fet que li permetia tenir claus del centre social.

Com t’ha impactat descobrir que es tracta d’un policia infiltrat?

M’ha despertat molta por i ansietat. Ara, quan veig un policia em poso molt nerviosa, i també m’ha afectat la confiança. M’he sentit molt utilitzada, ens ha utilitzat com a dones i com a activistes, i això em fa sentir molt de fàstic i impotència. Si volia investigar-nos, que crec que seria igual de greu, no calia que generés aquestes relacions tan intenses, ha fet moltes coses que no eren necessàries. Em costa entendre aquest grau d’implicació en la vida de la gent i em porta a recordar la seva insistència per estar amb mi, la seva insistència en què m’estimava i volia tenir una relació. De fet, va arribar a conèixer els meus pares i la meva germana. Si hagués sabut que era policia, mai hauria mantingut una relació amb ell. No he pogut decidir. Em venen flaixos d’haver-lo introduït en ambients de molta intimitat. Res justifica que l’Estat i la policia es fiquin en la meua vida. Sento que m’ha violat, he estat amb algú que ara m’adono que no coneixia i això genera molta por. El que m’ha fet com a dona és molt fort, però crec que és igual de greu que s’hagi introduït en la vida dels seus amics o en les activitats polítiques d’espais com La Cinètika. Em sento colpida, però forta perquè ho estem gestionant col·lectivament. ●

Captures de pantalla de missatges que Daniel Hernández Pons ha enviat a diferents dones, on es constaten les relacions sexeafectives i on ell mateix reconeix el consum d'estupefaents. Els textos justificats a l'esquerra corresponen a l'infiltrat

al seu pis del carrer Flor de Neu, i no estava sol. “Ho tenia tot empaquetat i en caixes per marxar a Granada”, recorda Bea. Va explicar-li que recolliria una furgoneta a Sants i que des de Granada volaria a Palma per incorporar-se a una nova feina. Anteriorment, Bea s’havia interessat pel pis que deixava, però Dani va assegurar-li que ja tenia relleu.

De l'impacte emocional a la denúncia pública

El personatge era una ficció i les relacions sexeafectives que va desplegar sota la identitat falsa de Daniel Hernández Pons formaven part de l'escena, eren un engany. Descobrir ara que en realitat aquell jove amb cresta i arracades és policia i que les històries sentimentals eren una farsa els ha comportat un gran impacte emocional i ha motivat algunes de les dones a ajuntar-se per fer una denúncia pública del cas. “Quan he vist la foto on surt amb l’uniforme de policia, he sentit molta ràbia i no podia ni parlar”. Bea no només va *emmudir* sinó que també ha estat dies sense entrar a la seva habitació, on havia compartit nits amb ell. Malgrat l'impacte dels fets, no vol que se la llegeixi “com una víctima” i re- ➤

» calca que l'infiltrat "no ha guanyat". Txell també recorda "estar en xoc" les primeres 24 hores d'ençà que es va assabentar de la veritat, però el "suport mutu" la reconforta: "Denunciar-ho públicament forma part de la lluita contra la violència institucional". I, amb perplexitat, Eva s'adona que, sense saber-ho, "l'enemic ha dormit al teu llit" i que "tot i que no he comès cap delictes, han violat la meua intimitat, la meua integritat física i moral". "Et remou perquè t'has obert a una persona que era una ficció, però també empodera exposar-ho i denunciar-ho", expressa Rut. Quan ha emergit cert sentiment de culpa, s'ha dit a ella mateixa que "són persones entrenades". Arran del descobriment, Joana ha transitat per diverses fases: "Travesses la buidor d'un procés de dol quan t'adones que la persona que coneixies era una mentida, però després del sentiment de vulnerabilitat, tristesa i culpabilitat, apareix la ràbia". L'ha colpit especialment veure "la facilitat" amb què "ha trepitjat els nostres espais, ha entrat a les nostres cases i s'ha posat als nostres llits". "No existeix reparació possible quan saps que t'ha violat un policia nacional", assevera.

Com a reflexió feminista, Iris posa sobre la taula el fet que les dones sempre han estat tractades com a "objectes" i "sotmeses a les decisions i els interessos dels homes" i que l'estratègia d'entrar a les vides i les cases de totes elles "forma part d'una maquinària heteropatriarcal".

"Si per intentar canviar aquest sistema de misèria se'ns espia, quin tipus de societat estem construint?", es pregunta una de les dones

Amb tot, a les vuit dones els sobrevenen molts interrogants: "Si per intentar canviar aquest sistema de misèria se'ns considera criminals i se'ns espia, quin tipus de societat estem construint?", llança enutjada Iris. "Em pregunto des d'on es van prendre les decisions i quin n'era l'objectiu polític. A més, l'Estat ha planificat la seva estratègia aprofitant els privilegis d'un home cis", reflexiona Txell. Iolanda conclou que "és impossible que una persona hagi fet tot això i els seus caps no en sabessin res".

Malgrat que sovint les envaeix la por a les represàlies, algunes de les dones afectades asseguren que estan estudiant emprendre accions legals per determinar responsabilitats i evitar que es torni a repetir una situació semblant. ●

El precedent britànic, una vulneració dels drets fonamentals

Una sentència de 2021 va determinar que el desplegament de l'oficial encobert Mark Kennedy a la vida de Kate Wilson va violar els drets humans i polítics de l'activista

El Tribunal de les facultats d'investigació (Investigatory Powers Tribunal o IPT, per les seves sigles en anglès), un organisme dedicat a investigar les queixes relatives a abusos comesos per organismes públics britànics, va dictaminar, el setembre de 2021, una l'operació secreta de la policia britànica havia vulnerat fins a cinc drets fonamentals de l'activista Kate Wilson: dret a no patir tractes inhumans o degradants, dret al respecte a la vida privada i familiar, dret a la no discriminació per raons de gènere, dret a la llibertat d'expressió i dret a la llibertat d'associació. Tot plegat, "un abús de primer ordre", pel qual es va indemnitzar a la demandant amb més de 200.000 lliures, uns 227.000 euros.

Per establir el seu dictamen, el tribunal britànic va tenir en compte el fet que Kennedy -que va mantenir una relació sexeafectiva amb Wilson durant dos anys- no va revelar mai a l'activista que ell era un oficial de policia que tenia la missió d'espia-la a ella i als grups polítics on militava o simpatitzava. Wilson no va conèixer la identitat real de l'agent fins a l'any 2010, quan un grup d'activistes la va fer pública ini-

ciant un dels majors escàndols que ha afectat els cossos de seguretat britànics.

El cas, batejat a la Gran Bretanya amb el nom de *Spycops Scandal*, va acabar revelant que, des de 1968, la policia britànica havia dut a terme una operació secreta on cent quaranta agents encoberts van espia més de mil grups polítics. Una vigilància dirigida de manera aclaparadora als grups progressistes i d'esquerra que desafiaven l'estatu quo, tal com demostra el fet que, en quatre dècades, només tres grups d'extrema dreta van ser els protagonistes de les infiltracions.

Al llarg dels darrers anys, s'ha pogut establir que, de la mateixa manera que ho va fer Mark Kennedy, almenys vint dels agents encoberts van enganyar les dones amb qui havien mantingut relacions íntimes arribant, en diversos casos, a tenir fills amb les activistes.

Un passaport a la guanteria
Dónal O'Driscoll, cofundador de l'organització antirepressiva Undercover Research Group, explica que la història "comença anys enrere amb un seguit de sospites sobre amics que havien estat molt propers i que, de cop i volta, havi-

Acció davant del Ministeri de l'Interior britànic per denunciar les actuacions dels policies encoberts, l'any 2019

en desaparegut totalment. Una persona que havia sigut un dels teus millors amics -o en algunes ocasions, el teu amant o parella- s'havia esfumat". L'investigador relata que "no sabíem per què, però, instintivament, sentíem que alguna cosa no anava bé. Al llarg del temps, alguna gent havia tingut dubtes sobre determinades persones, però no ho havia expressat obertament per la por a crear paranoia dins els col·lectius o a assenyalar persones que, potser, en realitat, eren honestes".

Les coses van canviar quan, l'any 2011, la companya d'un suposat militant fins aleshores conegut com a Mark Stone va trobar a la guantera de la seva furgoneta un passaport a nom de Mark Kennedy. "A partir d'aquest nom es va començar a buscar informació i va aparèixer documentació judicial que certifi-

cava que es tractava d'un agent de la policia", relata O'Driscoll.

Superar el xoc i passar a l'acció
"Al principi -explica el cofundador d'Undercover Research Group- ens vam quedar de pedra. Jo mateix, que

el coneixia prou bé, vaig haver d'assimilar que Mark era un policia. El que ens va sobtar més a totes és que aquella persona no era algú que fos proper o orbités al voltant dels moviments, sinó que era algú que hi estava implicat fins al fons. A més, era una persona que havia mantingut un munt de

relacions, que havia estat a les nostres cases, que havia consumit drogues amb alguna gent... Era algú que no podia haver-se endinsat més profundament en les nostres vides".

Superat el xoc inicial, els moviments socials i polítics britànics van començar a organitzar-se: "La

nostra prioritat era donar suport i acompanyar les nostres companyes i, al llarg dels següents mesos, es van anar creant diverses organitzacions amb aquest objectiu". La primera va ser Policies infiltrats fora de les nostres vides (*Police Spies Out of Lives*), que agrupa les dones afectades que van decidir presentar demandes per la via civil. Després, un conjunt d'organitzacions de diverses sensibilitats polítiques van organitzar la Campanya contra la vigilància policial (*Campaign Opposing Police Surveillance* o COPS pel seu acrònim en anglès) i, finalment, es va constituir el Grup d'investigació sobre infiltracions policials (*Undercover Research Group*). Totes tres continuen funcionant el dia d'avui.

Acabar amb la policia política

Per Kate Wilson, membre de Policies infiltrats fora de les nostres vides, la

finalitat última d'aquest conjunt d'entitats és "que es reconegui que aquesta enorme operació il·legal executada per una policia política al llarg de tants anys només pot ser pròpia d'un estat autoritari i, per tant, està del tot fora de lloc i no hauria d'haver ocorregut mai".

A més, des dels col·lectius exigeixen que es facin públics tots els expedients i tots els informes relatius a les persones que "volen saber fins a quin punt les activitats dels agents encoberts van infiltrar-se, manipular i afectar les seves vides i les seves activitats polítiques". Segons Wilson, els processos judicials

contra l'Estat són "complexos, llargs i desgastants", però recalca que "el que hem aconseguit destapar en aquests deu anys sobre les pràctiques i les motivacions de la policia són la tasca antiautoritària més efectiva en la que he pogut participar en tota una vida de militància". ●

Almenys vint agents encoberts de la policia britànica van mantenir relacions íntimes, arribant a tenir fills en alguns casos

Diversos col·lectius exigeixen que es publiquin tots els expedients i tots els informes relatius a les persones espiades durant anys

cotxe / coche

3

seientos
asientos

157

236

CHINA

Antoni Martí Monterde

escriptor

“Fuster és un incitador que sacseja tota la societat”

Text: Àlex Romaguera
Fotografia: Roser Gamonal

Joan Fuster és segurament l'intel·lectual de parla catalana més decisiu del nostre temps i un dels escriptors més fascinants del segle XX. La seva tasca ingent, traçada a còpia de llegir i intercanviar sabers amb altres pensadors, comprèn esferes tan diverses com la lingüística, la història i la filosofia, alhora que transita per la poesia, l'assaig i altres gèneres literaris. Antoni Martí Monterde (Torís, Ribera Alta, 1968) és professor de Literatura Comparada a la Universitat de Barcelona (UB) i un dels principals coneixedors del llegat humanista de l'escriptor valencià. Ha repassat la trajectòria de Fuster, de qui ha publicat *Joan Fuster: la paraula assaig* (Afers, 2019), i dins de la col·lecció *Figura*, que edita la UB, *Joan Fuster. Figura de temps* (2012) i *Joan Fuster. Figura d'un segle* (2022).

Com t'aproximes a la vida i obra de Joan Fuster?

Estava a València estudiant Filologia hispànica quan llegeixo J.V. Foix, del qual em cau a les mans “L'estació”, un dels seus poemes. No entenc gaire el seu vocabulari, farcit de paraules en desús, però quedo tan colpit que tinc la necessitat d'entendre'l, d'aquí que la tesi doctoral la dediqui a la seva obra. Em passo un any llegint Foix i, a mesura que entro a l'univers de la literatura catalana, arribo a Fuster, gràcies al qual descobreixo a Josep Pla.

Fuster et porta a conèixer altres mestres literaris?

A través d'ell llegeixo a Pla i els principals referents de l'escriptura i el pensament europeu, com Montaigne, Voltaire, Erasme, Camus o Sartre. Ell m'hi condueix amb un estil que convida a llegir. El seu registre és tan atractiu que si *Nosaltres, els valencians* l'hagués escrit algú altre, estic convençut que no hauria mobilitzat tanta gent.

És un bon assagista perquè abans s'havia endinsat en la poesia?

Ho demostra amb *Les originalitats*, en què utilitza el pròleg per justificar la manera amb què escriu. Però també és fonamental haver-se amarat de l'humanisme, la filosofia, el memorialisme i, igual que Josep Pla, estar vinculat al periodisme. De fet, gràcies a col·laborar-hi, Fuster es guanya la vida i es publiquen fragments dels seus diaris íntims a la premsa per, tot seguit, desenvolupar-los en forma de llibres nous.

Reelabora els seus escrits?

Demostra que, al capdavant, qualsevol escriptura és una reescriptura. El mateix Pla ho admet en una autoentrevista publicada el 1927, quan reivindica, tot referint-se a Paul Valéry, fundador del gènere assagístic i un dels mestres de Fuster, que “plagiar és l'art de triar”. Ara bé, en aquesta entrevista, Pla afegeix: “Com que no hi ha cap fragment digne de ser plagiat en la literatura catalana actual, no tinc més remei que ser original”. I aquesta idea la pren Fuster per construir una escriptura original que, en forma de prosa poètica, té una influència i una qualitat extraordinàries.

Com construeix la seva obra si no té connexió aparent amb la realitat literària europea?

Amb molt talent i lectures que el fan viatjar pels clàssics alemanys fins a amarar-se dels teòrics francesos Montaigne i Voltaire, encara que també coneix Orwell, Huxley i altres filòsofs anglosaxons. Si s'acaba afrancesant no és per haver-ho meditat prèviament; hi arriba a través d'Eugeni d'Ors, que, a més de reescriure *Glosari* per fer *Diccionari filosòfic portàtil*, l'apropa a Proust, Balzac i als mateixos Montaigne i Voltaire. Joan Fuster es nodreix, doncs, de Pla i Ors i, entre els tres, conformen el triangle de les bermudes de l'assaig contemporani en català. En són els pares.

Fuster sobresurt respecte als altres per alguna raó en particular?

Per la seva varietat de facetes. És assagista i alhora poeta, crític literari, analista i narrador. Però també -i aquesta és l'altra virtut- un gran

incitador, en el sentit que representa la fúria de l'intel·lectual europeu. N'és una prova quan el 1958 publica *Indagacions possibles*, de la qual la censura l'obliga a treure una entrada que més tard recuperarà a *Diccionari per a ociosos* i que comença amb la pregunta “Què en perdura avui d'Erasme?”, on a tomb de dos llibres prohibits de Sartre i Camus, s'interroga sobre el paper de l'intel·lectual en temps de conflicte. Doncs bé: en aquesta entrada, que restitueix el 1969, Fuster incorpora quatre vegades per pàgina la paraula *llibertat*, posant de manifest que, efectivament, és un incitador. I la conseqüència més evident és *Nosaltres, els valencians*, un llibre que sacseja tota la societat.

També se'l considera un gran tertulià. Això farà que model·li un discurs proper i aferrat en l'actualitat?

Sí, perquè de matinada es trobava amb amics, coneguts i saludats, i en paral·lel, amb un grup estable on hi havia Jaume Pérez Montaner, Vicent Ventura, Josep Iborra i Josep Maria Muñoz, el seu metge particular. També cada dilluns anava a cafeteries de València per debatre i discernir entorn de la realitat social, la qual cosa li serveix per esdevenir un lliurepensador a qui s'escolta. No avorreix, al contrari: distreu, atrau i mobilitza.

De tota manera, inicialment no tenia aquesta vocació política. És així?

S'hi veu arrossegat fins a adonar-se que les seves obres polítiques eclipsen les literàries. Fet i fet, no li posen bombes per *Les originalitats* o *Terra en la boca*. Ho fan per *Nosaltres, els valencians*, que com passa amb les obres d'Émile Zola a França, políticament resulta eficaç i interpel·la a tothom perquè està molt ben escrita.

En canvi, en l'àmbit acadèmic se'l menysté. Per quin motiu?

Perquè la seva qualitat literària deixa en evidència els historiadors de l'època. Quan el 1972 publica *Literatura catalana contemporània*, un assaig literari amb unes reflexions teòriques molt interessants, desencanaix l'acadèmia, la qual li dedica un seguit de crítiques que només poden explicar-se per simple enveja. Probablement, per ai-

Hi ha una resistència a admetre que la peça clau de la Transició no és Catalunya o les Illes, sinó el País Valencià

xò a la Facultat de Filologia de la UB no s'estudia Fuster. No paeixen que, després dels volums de la història de la literatura catalana -primer el de l'època Medieval, coordinat per Martí de Riquer, i més tard el de l'etapa Moderna, escrit per Antoni Comas- un senyor de Sueca envoltat de tarongers es marqui un volum de mil pàgines sobre l'època contemporània. Els irrita que s'hagi anticipat a Joaquim Molas i, a més, que ho hagi fet amb un llenguatge amè i alhora erudit.

És un avançat en el seu temps?

És un gran lector i, a diferència d'altres escriptors, practica una cosa poc habitual en el camp de la història: llegir-la a contrapel. És a dir: davant del discurs oficial, ensenya als lectors que hi ha un altre relat possible que tant serveix per al País Valencià com per Alsàcia-Lorena. La seva proposta, doncs, és obertament europea.

Quins autors l'influencien més?

Bàsicament, Montaigne, del qual extreu l'hàbit de no mesurar els esdeveniments, sinó fer-ne una lectura pròpia. Ho explica en la introducció de l'obra completa de Pla, quan afirma que un escriptor no és algú que passeja un mirall on es reflecteix un camí. Per Fuster és un subjecte que, en lloc de reflectir, el que fa és refractar, distorsionar i oferir la seva perspectiva de les coses. Posa en pràctica la intransibilitat del verb *escriure*, i això vol dir *escriure* per *escriure't*, ser conscient d'estar al món i construir-lo amb absoluta llibertat. Dit amb altres paraules: no repeteix de forma mecànica una forma d'escriure, sinó que en desenvolupa una de singular a partir del que ha après de Montaigne.

I això el converteix en innovador?

Sí, perquè porta la literatura anterior al present, agafant reflexions d'autors del segle XVII per interpretar el segle XX. I aquesta circumstància l'acaba de connectar amb Pla, que tot i estar als antípodes ideològicament -Fuster es definia com un liberal addicte al *Manifest Comunista*-, són ànimes bessones, perquè comparteix una genealogia que remet a Montaigne i que es basa -com he dit abans- en escriure bé.

Per tant, malgrat la llunyania política, són còmplices literaris?

Absolutament. Fuster s'hi refereix en un aforisme on assevera: “Còmplice és aquell que ajuda a ser com sou”. Doncs bé: ell i Pla s'instrueixen mútuament per renovar la prosa catalana i, amb Ors, Segarra i Gaziell, es podria afirmar que han escrit la meitat de pàgines en català del segle XX dignes de ser llegides. En resum: fan que el periodisme i la literatura vagin de bracet i, a través de l'assaig, el dietarisme, la prosa memorialística i el periodisme literari, modernitzen la cultura catalana i l'actualitzen.

Fuster converteix el seu capital literari en munició ideològica?

Utilitza l'aprenentatge per parlar de l'actualitat amb una gran potència. Una mica com Jean-Paul Sartre, de qui recull el concepte d'*engagement* (“compromís”, en francès), encara que no traduirà cap llibre d'ell. Sí, en canvi, de Camus.

Per quin motiu?

Opina que Sartre sacrifica la literatura per l'eficàcia política, quan al seu entendre la literatura és molt transformadora. No pas el pamflet.

De tota manera, de pamflets, n'escriurà molts a partir dels anys seixanta?

Ho farà perquè sent una gran responsabilitat cap al país. Però insisteixo: sigui quin sigui l'estil que utilitza, Fuster sempre aconsegueix captivar gràcies a una escriptura molt ben trenada. De fet, en un dels seus aforismes confessa que “és en els papers íntims, aquells que ningú no llegirà, on

has d'intentar no cometre faltes d'ortografia". Per tant, busca l'excel·lència en tot moment.

La seva virtut és assolir l'excel·lència i, alhora, ser amè?

És la manera amb què arriba al públic. I ho asse-nyala en un altre aforisme, en el qual sentència: "La primera obligació d'un escriptor és de fer-se llegir", d'aquí que qualifiqui els seus escrits de "TBO per a intel·lectuals". El seu registre és al mateix temps erudit i digerible, la qual cosa fa pensar i activar àmplies capes de la població.

Amb aquesta finalitat també recorre als aforismes, recollits a *Consells, proverbis i insolències* (1968)?

Els aforismes són la destil·lació del seu pensament i, en la seva majoria, beuen de Paul Valéry, Montaigne i Proust. Però també de Goethe, amb la diferència que, en lloc d'extreure frases breus de la seva obra per fer-ne reflexions, ell les crea com a síntesi del seu ideari.

Són píndoles amb què interpretar-lo degudament?

Esdevenen una autèntica declaració de principis -per exemple, quan diu: "Corregir i argumentar: això és la cultura" - i, en coherència amb la seva idea, segons la qual "un bon llibre sempre és una provo-

cació", funcionen com a veritables provocacions. Només cal recordar, entre d'altres, "Reivindiqueu sempre el dret a canviar d'opinió: és el primer que us negaran els vostres enemics"; "La llibertat és un hàbit, i no resulta gens fàcil d'adquirir. Només s'adquireix amb la pràctica!" o "Tota política que no fem nosaltres serà feta contra nosaltres".

Aquesta combinació de registres explica que hagi transcendit molt més que Manuel Sanchis i Guarner, Vicent Andrés i Estellés, Ovidi Montllor, Juan Gil-Albert i altres creadors valencians?

Tots ells són bons escriptors, però no tenen la dimensió polièdrica de Fuster ni tampoc han d'entomar una gran responsabilitat política sobre les seves esqueses. I això, malgrat que en fan mèrits suficients; recordem si no els poemes-manifestos d'Estellés, autor de frases tan cèlebres com "Assumiràs la veu d'un poble". Però Fuster és un cas inaudit. Tant és així que les seves obres han suposat un abans i un després per imaginar i projectar un univers comú: els Països Catalans.

A què atribueixes que la seva proposta sigui silenciada per les elits?

Se'l bandeja perquè, aleshores, el País Valencià era d'esquerres, republicà i iconoclasta. I, de fet, en el cop d'estat del 23F, els tancs no surten

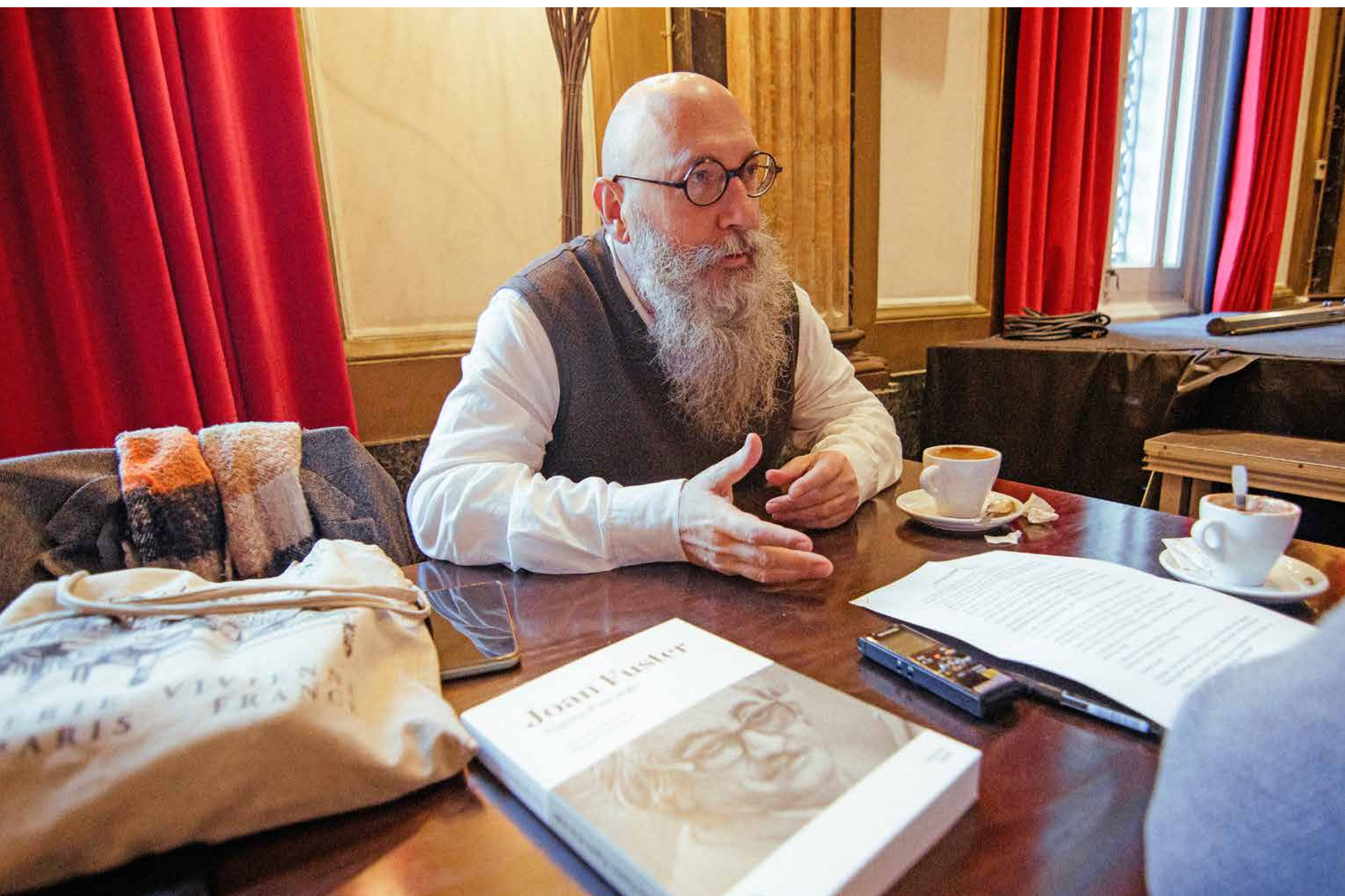
ni a Barcelona ni a Madrid ni a Bilbao. Surten a València perquè allà hi havia el veritable independentisme radical, mentre que a Catalunya predominava el peix al cove. No és casualitat que sigui un personatge incòmode, perquè posa al descobert la renúncia del catalanisme polític a construir el projecte que defensava i que la idea de Països Catalans sorgeix, en origen, com una voluntat de renovar el catalanisme des de València.

Potser per això la seva figura ha quedat reclosa en la intel·lectualitat i no ha tingut el recorregut social ni polític que mereixia?

Hi ha una resistència a admetre que la peça clau de la Transició no és pas Catalunya o les Illes Balears, sinó el País Valencià, ja que representa una amenaça real de fractura; d'aquí que als valencians siguem considerats pel règim "zona culpable" i ens castiguen a base de bombes, de les quals dues pretenien matar a Fuster. El resultat d'això és que avui els Països Catalans tenen ritmes diferents i, si algun dia assoleixen la independència, ho faran per fases.

En aquest sentit, Fuster no té parangó possible?

És irrepetible, tant per la multiplicitat de facetes que desenvolupa com perquè la seva obra, d'una vigència temporal indiscutible, esdevé una aportació valuosíssima per a la literatura universal. ●

a doble espai

Sobre la destrucció de l'art

A col·lació de la crema d'una obra de Frida Kahlo per convertir-la en art digital, l'autor explica el rerefons legal que envolta els danys i la destrucció de peces artístiques

Eduard Daura Corral

Llicenciat en Dret i fundador del grup de lectura
Àgora de l'Ateneu Cooperatiu La Baula

El 26 de setembre sortia a la llum la següent notícia: “Cremen una obra original de Frida Kahlo per convertir-la en un NFT”. Podríem dir que el món s’ha tornat boig i utilitzar la típica expressió de “*¡que paren el mundo, que yo me bajo!*”. Podríem fer una crítica ferotge als NFT i la seva innegable relació amb l'especulació en l'art. O fins i tot defensar el responsable d'aquest acte, perquè part dels beneficis de la seva acció aniran destinats a diverses organitzacions infantils. Però nosaltres no hem vingut a criticar ni defensar uns fets, hem vingut a discernir si legalment aquest home podia actuar com ho va fer, i encara més, si jo o vosaltres tenim dret a destrossar qualsevol obra d'art de la qual siguem els legítims propietaris, sigui per mitjà d'una compravenda, subhasta, herència, etc.

La pregunta que ens hem de fer en seguir llegint l'article és: Si adquireixo una obra d'art i em converteixo en el seu propietari puc fer amb ella el que vulgui? Puc destrossar-la, pintar-la o alterar-la? Què passa si jo compro una obra d'art i un dia tinc fred i decideixo cremar-la? O per posar-ne un altre exemple: soc insultantment ric i vull jugar a tir al plat amb un autoretrat de Picasso o amb la *Mona Lisa*. En aquest cas val més que t'amaguis perquè mig planeta et voldria penjar. Però, legalment, podria?

Evidentment que no. Són obres d'un marcat valor històric, artístic i cultural, i com a tal, la seva destrucció o qualsevol dany que se'ls produeixi està penat pel Codi Penal amb presó i multes. Concretament, ho trobem en l'article 323.1, que indica: “Serà castigada amb la pena de presó de sis mesos a tres anys o multa de 12 a 24 mesos la persona que causi danys en béns de valor històric, artístic, científic, cultural o monumental, o en jaciments arqueològics, terrestres o subaquàtics. Amb la mateixa pena es castigaran els actes d'espoli en aquests últims”.

Però i si, per exemple, jo compro un diorama del senyor Josep Maria Ramon, o una làmina de Llukuter i perpetro algun dels actes citats abans? Són artistes locals, i -espero no s'ofenguin- de menys prestigi que Leonardo da Vinci, Frida

Khalo o Picasso. Aleshores, hi ha alguna llei que empari les seves obres? O bé la propietat de la peça em dona llibertat absoluta per utilitzar-la com i quan em plagui?

Que els artistes es quedin tranquils, perquè sí que tenen protecció. I no es tracta d'algun tipus de copropietat com pugui passar amb els NFT. La llei de propietat intel·lectual en l'article 14.4 ja preveu aquesta protecció per als artistes i la seva obra independentment del seu prestigi i de qui l'hagi comprat o qui en sigui el propietari. “Corresponen a l'autor els següents drets irrenunciables i inalienables. [...] Exigir el respecte a la integritat de l'obra i impedir qualsevol deformació, modificació, alteració o atemptat contra ella que suposi perjudici als seus legítims interessos o menyscapte a la seva reputació”.

Sobre aquesta matèria es manifesta l'article 6 del Conveni de Berna (1886), que assenyala que independentment dels drets patrimonials de l'autor, i inclús després de la cessió d'aquests drets, la persona creadora conservarà el dret de reivindicar l'autoria de l'obra i d'oposar-se a qualsevol deformació, mutilació o alguna altra modificació

La llei de propietat intel·lectual preveu protecció per als artistes sigui quin sigui el seu prestigi

de la mateixa o qualsevol atemptat contra ella que causi perjudici al seu honor o a la seva reputació. Es tracta d'una de les facultats principals que conforma el dret moral de l'autor. La base del reconeixement d'aquesta facultat es troba, de nou, en la consideració del fet que l'autor és el creador de l'obra i, per tant, a ell correspon en exclusiva la decisió de modificar-la tal com la va crear.

La jurisprudència assenyala que aquest dret a la integritat de l'obra es manifesta en la prohibició d'efectuar sense autorització modificacions més o menys radicals del contingut ideal d'aquesta, sempre que afectin la seva essència, havent-se de considerar vetades aquelles alteracions o deformacions substancials, susceptibles de transmetre un sentit o una idea diferent de la perseguida per l'autor. Aquest atac al contingut de l'obra no ha de limitar-se només a una alteració material d'aquest, perquè pot respectar-se la seva integritat material (reproduint l'obra "intacta", però presentar-la en un context que determini o comporti una alteració de la seva essència o significat).

Així doncs, els supòsits sobre la destrucció d'obres d'art o la seva deformació sí que estan previstos en la llei siguin obres internacionalment reconegudes o de l'escultor del barri. Com podeu veure, el món del dret és complex i bastant ampli i sembla que a vegades hi hagi qüestions que es troben en un buit legal o directament que encara no s'han regulat.

Són, com us podeu imaginar, casos extrems els que us he posat d'exemple (Picasso, da Vinci, Frida Kahlo), però la polèmica i la casuística entorn d'aquesta qüestió sempre hi és. Ja sabeu que val més prevenir que curar i, per tant, i per concloure l'article, si us heu fet amb un Rembrandt o un Maruja Mallo o teniu a casa un Matisse (qui no té almenys una o dues obres mestres al menjador de casa?), no els cremeu, altereu o destrosseu. No perquè hi hagi multitud de lleis, normes i directrius que ho prohibeixin, que n'hi ha, sinó per respecte a l'autor o autora i a la seva manera de percebre el món i per respecte també a tota la resta de persones que estimem les seves obres. ●

pàgina oberta

Dones amb do

A terres de Ponent encara es poden trobar dones que exerceixen el curanderisme, una pràctica tradicional que sobreviu en l'actualitat, però amb una acceptació social notable

Josep Roca Guerrero

Antropòleg i membre d'Investigacions en Sociologia de la Religió de la UAB

Que, en mig d'una conversa distesa, s'apel·li al karma, a les energies o a la intuïció, entra dins del repertori de raonaments assidus per fer-nos càrrec de la cadena de successos que esculpeix una vida. Es podria dir que gairebé són de sentit comú. No sorprèn tampoc que, persones que no es consideren religioses, sí que pensin, en canvi, que la seva estada en aquest món té algun sentit. I no només això, i també que aquest significat pot estar farcit d'agents còsmics amb voluntat pròpia que intervenen en el seu curs (pensis en la popularitat de l'astrologia). Mai se m'acudiria suposar que una persona no hi toca per parlar del karma. Tampoc semblaria natural -i molt menys, prudent- que, estant de xarreta a una terrassa, algú s'empipés massa per rebre suport esotèric per afrontar una mala ratxa: "Escolta, t'he dit el que *m'ha passat*, que he tingut angines. Deixa't de txakres i de bestieses".

És clar que hi ha altres situacions que conviden a dubtar si s'haurà creuat el límit de la sensatesa. És el que em va ocórrer quan vaig començar a quedar per fer entrevistes amb sanadores de Ponent, en el marc d'una recerca antropològica sobre curanderisme i gènere al territori. El meu bagatge, i el de tants altres catalans i catalanes que s'han criat en un context parell, només em permet vols de curta durada al pla d'allò extraordinari (al capdavant, formo part de la tribu de la gent *civilitzada*, que s'entén a través de la raó, el diàleg i la constatació empírica). Per això, quan vaig sentir a parlar a les sanadores de mediumnitat i comunicació amb difunts, de vidència o d'éssers de llum, no vaig poder evitar que m'assaltés la sospita. Com i quan podem adonar-nos-en si algú ha deixat de fer peu? El llinar no és mai del tot nítid -l'espectre de sensibilitat humana s'estira tant com cadascuna de les experiències individuals és capaç de copsar cada instant del seu esdevenir. Sigui com sigui, suposem que disposem d'algunes pistes, senyals que ens ajuden a esbrinar si la persona que està davant s'ha "begut l'enteniment", si no capta la realitat que l'envolta. És

una mena de judici que ens deixa fer una deducció en negatiu, perquè l'alarma ens sona quan l'altre no es comporta com s'espera (posem per cas que fa una tombarella enmig d'una reunió de treball, o es reben-ta de riure en veure un accident de trànsit, o es cruspeix les fulles dels arbres del carrer).

De fet, el més desconcertant és trobar-se amb persones que fluctuen amb comoditat entre el seny i el disbarat aparent (aquell que sempre fa contorsions acrobàtiques en mig de trobades formals, o que no pot parar de menjar matolls, no deixa marge al dubte). Dins d'aquest terreny pantanós es mouen les curanderes. Fent un resum matusser, el seu discurs es basa en la possessió d'uns dons, això és una mena de gràcies divines que els permeten curar o alleujar qualsevol mal tocant-te amb les mans, veure i parlar amb morts o endevinar el futur, entre moltes altres capacitats, hom diria *extrasensorials*. Aquests dons es barregen amb el batibull místic-esotèric de les noves formes d'espiritualitat. Per això moltes d'elles també són terapeutes de reiki, afileren els txakres o organitzen trobades energètiques quan la lluna fa el ple. Per últim, algunes d'elles hi afegeixen una nota reivindicativa, recordant que la seva tasca hereta la de moltes altres que han estat menystingudes per la seva condició de dones (el primer cop que vaig parlar amb la Dolors -nom

canviat-, sanadora i vident d'un poble a la vora de Lleida, em va rebre amb una samarreta on es llegia: "Som les netes de les bruixes que no vau poder cremar").

Xerrar amb una curandera pot semblar un embolic. No només per la basarda que produeix que, de cop i volta, alguna t'auguri un destí fatal, o que t'anuncii que duus un mort penjat a l'esquena, sinó perquè el misteri sempre va vestit d'una entesa impol·luta. A més a més, el dubte de si les sanadores hi toquen o no es torna insignificant si atenem als efectes i no als motius del que fan i diuen. Si el do mai funcionés, la gent deixaria d'anar-hi. La col·lecció de fenòmens paranormals que farceix la seva xarradissa s'amaneix amb una espiritualitat que gaudeix amb una acceptació social notable i uns reclams justos i, en certa manera, compartits, no només pels locals, si els volem anomenar així, sinó, amb altres registres i referents, per un gran percentatge de les persones que han arribat a Catalunya en el marc de la societat global, per a les quals la religió continua essent la connexió última entre ells i elles i el món. Aquesta adaptabilitat subtil, a propis i estranys, els permet mantenir el curanderisme, una pràctica tradicional que repapieja en el món contemporani, i així continuar traient rèdit del seu do, tant elles com a terapeutes com tota la gent que han sanat i consolat. ●

/ CATALINA PARRA

“

El dubte de si les sanadores hi toquen o no es torna insignificant si atenem els efectes que generen

Protesta de feministes a la Ciutat de la Justícia de València / RAQUEL FONTANAL

Feminismes organitzats contra la repressió

Enfront de la persecució judicial i d'un marc discursiu masclista creixent a les institucions gràcies a l'avenç de la ultradreta, els col·lectius troben estratègies per defensar-se col·lectivament

Anna Iñigo

S'apropa el 8 de març i nombrosos col·lectius feministes anti-capitalistes comencen a preparar la jornada, emmarcada en un moment d'augment de la repressió institucional encarnat per diferents judicis contra activistes del moviment. Des dels col·lectius es desenvolupen estratègies polítiques per denunciar la repressió jurídica i policial, tot sovint emparada en la llei orgànica 4/2015 de protecció de la seguretat ciutadana, coneguda popularment com a llei mordassa.

La repressió que ha wpatit el moviment feminista en els últims anys es basa en processos simultanis i

constants de baixa i alta intensitat: criminalització mediàtica, multes, detencions, violència policial i institucional, així com processos judicials i administratius de llarga durada. És el cas de 8 Mil Motius, un grup feminista de Sant Cugat del Vallès (el Vallès Occidental) que durant el 8 de març de 2018 van tallar les vies de tren de la localitat al llarg de dues hores, una acció que va acabar amb set dones identificades i citades a declarar acusades de desordres públics i atemptat contra l'autoritat, amb una personació dels Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC), que reclamava 26.000 euros de responsabilitat civil i tres anys i mig de presó a cadascuna.

La vista s'havia de celebrar l'11 de gener, però dos dies abans els van notificar la cancel·lació per la pèrdua de documentació per part del jutjat. "Fa cinc anys que esperem saber si la resposta justa al tall de vies és la privació de llibertat durant tres anys", van assenyalar membres del col·lectiu en una roda de premsa davant de l'estació de FGC de Sant Cugat. "Són procediments judicials eterns, que volen desgastar-nos, desmoralitzar-nos i desmobilitzar-nos", apunta Maria Gordillo, una de les militants encausades. "Hi ha una onada de feminicidis, la violència masclista està en auge, la precarització de la vida no s'acaba i els suposats governs progressistes es dediquen a vendre mesures que »

» no serveixen mentre ofeguen als moviments populars que intenten donar resposta a les condicions de vida que patim per ser dones treballadores”, afegeix Gordillo.

Des de 8 Mil Motius defensen que l'absolució és l'única sentència que acceptarien, en el seu cas i “en tots els casos repressius que hi ha actualment als Països Catalans”, tot recordant que dos dies abans de l'anul·lació del seu judici, el 9 de gener, es va fer pública la sentència del cas “Hi érem totes”, protagonitzat per un grup de dones que van ser identificades i encausades durant la vaga general feminista del 8 de març de 2019 al Bages i al Moianès. De les deu processades, tres van ser condemnades per delictes d'atemptat contra l'autoritat amb una pena de presó de sis mesos, 180 euros de pena de multa pel delictes lleus de danys i el pagament de 360 euros en concepte de responsabilitat civil. Malgrat l'aportació de testimonis que de forma clara contradecien el que els Mossos d'Esquadra afirmaven: “És molt complicat seguir una estratègia a escala jurídica quan la paraula d'un mossos d'esquadra fa caure la presumpció d'innocència”, comenta Meritxell Brun, una de les tres dones condemnades.

Diverses advocades estan posant de manifest la vulneració de la presumpció d'innocència, i és que, com comenta la lletrada d'Alerta Solidària Maria Josep Martínez, “els jutjats i l'administració emparen l'abús policial cap a les manifestants perquè atorguen superioritat als testimonis policials”. En un comunicat emès el mateix dia de la sentència, el grup de suport afirmava que “no només pretén condemnar tres feministes de Manresa, sinó també qui es mobilitza. Les deu companyes del Bages i el Moianès fa quatre anys que arrosseguen el procés judicial en què se les ha criminalitzat i se les ha intentat paraitzar amb peticions que amb la sentència s'han demostrat absolutament desproporcionades”.

Una persecució de la mà de la ultradreta

A l'informe “Repressió i gènere. Resistències i aportacions a la lluita antirepressiva des dels feminismes” de la plataforma Defender a quien defiende, la sociòloga i investigadora d'Irídia Clara Camps apunta que “quan el conflicte polític i social creix

en les societats que es defineixen com a ‘democràtiques’, la repressió de la protesta o de la dissidència política per mitjà del sistema penal es presenta com a mecanisme clau per a mantenir l'ordre instituit”. A això s'hi afegeix el fet que la repressió “cap a les dones i identitats dissidents també té un component de control que permet dirigir conductes públiques i privades per mitjà de la imposició d'una moral o una cultura oficial”.

Aquesta repressió necessita grups de pressió per reforçar el marc ideològic en què es fonamenta. Organitzacions catòliques

Diverses advocades posen de manifest la vulneració de la presumpció d'innocència en casos contra els feminismes

com l'Opus Dei o la Legió de Crist i grups fonamentalistes com Hazte Oír llancen missatges contra el que anomenen “ideologia de gènere” i es presenten com a acusació particular enfront de les activistes feministes. És el cas de les cinc condemnades a un any de presó per l'Audiència de Palma amb motiu de la protesta contra l'avantprojecte de reforma de la legislació de la llei d'interrupció voluntària d'embaràs, duta a terme a l'església de Sant Miquel de la capital mallorquina l'any 2014. O el cas del col·lectiu Subversives de Castelló, l'assemblea feminista del nord del

Concentració de 8 Mil Motius després de la suspensió del judici / GUILLEM MARTÍ

País Valencià que compta amb dues joves acusades de desobediència a les autoritats i una sanció de 601 euros, així com una querella interposada per Vox arran d'una besada popular que el col·lectiu va convocar per mostrar el seu rebuig a un míting del partit ultradretà a Castelló l'octubre de 2019. La formació les acusa d'un delictes d'amenaques i d'odi, perquè, segons van reflectir en l'escrit d'acusació, les pintades "es realitzen amb l'ànim manifestament deliberat de causar el terror, tant a ell [Santiago Abascal], com als seus integrants i simpatitzants". "Al País

Valencià, com més avancem en drets per a les dones i les identitats dissidents, més avança també l'extrema dreta per intentar acovardir-nos i evitar que fem una tasca política", comenta Clàudia Massó, militant de Subversives que prefereix fer servir un pseudònim per seguretat.

També durant els anys 2018 i 2019 a la ciutat de València es va poder viure una forta repressió policial en diversos punts de la ciutat, amb la persecució de les *piqueteres* al barri de Benimaclet, la violència policial contra les vaguistes el 8M al rectorat de la Universitat de València o una vi-

gilància constant per part dels cossos policials que ha donat lloc a desenes d'identificacions.

Arran de la vaga general de 2018, l'Assemblea Feminista de València va rebre onze multes, i de la de 2019, vuit. Avui dia els queden tres judicis que se celebraran el 5 i 7 de febrer i el 9 de març d'enguany. "En comptes de fer un judici conjunt en el mateix lloc i en la mateixa data, els han separat tots de forma individual, jugant amb la il·legalitat que té la llei mordassa, que no permet una presumpció d'innocència i dona per veraç el que diu el cos policial", comenta Mireia Biosca, militant de l'assemblea.

Organitzar-se col·lectivament

És evident que un dels objectius de la repressió és la desmobilització popular. Els diferents col·lectius asseguren que si hi ha moviment, hi haurà repressió. Però sentencien també que "ni les seves lleis, ni la seva policia, ni els seus jutjats podran aturar el moviment feminista", que en els últims anys ha estat capaç de generar un discurs subversiu que revisa de forma transversal totes les capes de la societat. Un discurs que ha tingut una influència clara en la repressió i la seva visibilització en la lluita feminista i en moltes altres, com la del dret a l'habitatge, l'antifeixisme o l'antiracisme.

"Des de l'última convocatòria de vaga feminista vam veure necessari estrènyer els lligams que teníem amb tots els col·lectius dels Països Catalans, i de fer una coordinació territorial per generar un espai de treball perquè tinguérem una organització i formació conjunta", comenta Biosca. Gràcies a reforçar i teixir nous lligams amb els col·lectius propers, formar grups de suport, caixes de resistència, campanyes, treballar la perspectiva psicosocial i recórrer a advocades feministes, el moviment "ha demostrat la seva capacitat mobilitzadora i de resiliència", afirma l'advocada Martínez.

"Nosaltres hem continuat replicant tot el que ens feia sortir al carrer a la vaga aquell dia i hem situat la por com una realitat que passa. La repressió la combatem col·lectivament perquè ens afecta també col·lectivament, i és des d'aquí que creixem, perquè ho fem amb por, però ho fem. Mentre estrenyem, nosaltres seguirem amb més ganes que mai", afirma Maria Gordillo. ●

Per la vaga general de 2018, l'Assemblea Feminista de València va rebre onze multes, i vuit sancions més per la de l'any 2019

L'aixecament bolsonarista tensa un Brasil polaritzat

L'assalt a les institucions del país per part de grups afins a l'expresident evidencia un conflicte social latent entre dues societats enfrontades

Berta Camprubí

Segons l'antropòloga brasilera Juliana Martins Pareira, el que va ocórrer el 8 de gener a la plaça dels tres poders de Brasília “va ser una insurrecció feixista, neonazi. No és una qüestió només de terrorisme perquè no es tracta d'un moviment terrorista, és un moviment neofeixista”. Exigint un cop d'estat militar i la renúncia del president Luiz Inácio *Lula* da Silva, reelegit feia poc, aproximadament 4.000 seguidors de l'expresident Jair Bolsonaro van entrar, saquejar i destrossar les seus del poder judicial, legislatiu i executiu de la capital del Brasil. El blanc impol·lut dels grans edificis institucionals, dissenyats per Oscar Niemeyer i construïts a finals dels anys cinquanta per treballadores racialitzades desplaçades des del nord-est brasiler, es van tacar de verd i groc durant tres hores, fins que la policia va decidir-se a desallotjar-los. Van detenir 1.500 persones i el governador del Districte Federal de Brasília, Ibaneis Rocha, suspès durant un mínim de noranta dies per connivència amb l'atac.

Unes 1.500 persones van ser detingudes després de l'assalt i el governador de Brasília va ser suspès durant un mínim de noranta dies per connivència amb l'atac

“Estic convençut que algú va obrir la porta del Palau de Planalto [seu del poder executiu] perquè entressin”, assegurava el president Lula davant la premsa l'endemà de l'assalt. En referència a l'expresident Jair Bolsonaro, possible ideòleg de l'acció feixista, l'actual president va afirmar que pateix un “desequilibri mental”. “És un genocida que després de perdre les eleccions es va tancar a casa i va deixar de governar”, denunciava el líder del Partit dels Treballadors. El 30 d'octubre de 2022 es va celebrar una segona volta de les eleccions presidencials entre Lula i Bolsonaro molt ajustada. En un país amb 214 milions d'habitants, Lula va guanyar amb una diferència de només dos milions de vots, el que demostra una vegada més la polarització social del país.

Governar amb els feixistes

“Hi ha polarització, sí. Tots tenim antigues amistats que ja no fan falta en les nostres vides perquè ara formen part d'aquests moviments feixistes, inclús persones amb un fals discurs de defensa de la igualtat de gènere”, relata Martins Pareira. L'onada reaccionària al Brasil està encapçalada per les oligarquies de l'època de l'esclavitud, que encara tenen molt poder a la majoria d'estats. En general, el seu capital té forma de grans extensions de terres i empreses en el sector de l'agronegoci i són les grans productores de soja, deforestadores de la selva i el *cerrado*. “Els bolsonaristes que no formen part d'aquesta elit són els que el defensen per alienació. Aquells que van destruir obres d'art al congrés ho van fer per desconeixement, perquè el mateix Bolsonaro afirma que l'art, la música, el teatre... no serveixen per res”, continua l'antropòloga.

Després de l'atac del 8 de gener, ja s'han obert línies d'investigació per determinar qui, des de

Simpatitzants
de Bolsonaro
en l'atac al
parlament
/ ARXIU

dins del govern i les forces policials, va permetre una intrusió tan massiva, prevista i orquestrada. “Com governarà Lula si fins i tot ha acabat col·locant ministres de dretes, persones que encara estan en aquest moviment neofeixista, al seu propi govern?”, es pregunta Martins Pereira. “Ho ha fet amb una voluntat de pacificar, d'intentar fer política amb tots, però en la meua opinió, això és desaparar-se el peu en els moments que estem vivint. Lula mai ha governat en un moment tan complex”, reflexiona l'antropòloga.

“L'habilitat de Lula per negociar té a veure amb la seva formació política com a sindicalista”, explica per la seva banda Jean Wyllys, periodista i exdiputat pel Partit Socialisme i Llibertat (PSOL) exiliat a Barcelona després de rebre amenaces de grups d'extrema dreta per la seva activitat política i intel·lectual a Rio de Janeiro. “Gràcies a aquesta habilitat, Lula ha creat un front ampli contra el feixisme, ha tingut la capacitat de revifar el Partit dels Treballadors i ser elegit president i, tot i que abriga ministres de la dreta, crec que aconseguirà governar i construir aliances”, segueix el periodista. Això no complau a sectors de l'esquerra i els moviments socials, però, “així és la realpolitik, per governar per a tothom s'han de fer concessions. A l'esquerra més radical no li agradarà, però no han governat mai un país continental com el Brasil, i Lula també està desagradant el mercat financer, per exemple”.

Persecució de la diversitat

Durant la presidència de l'ultraconservador Jair Bolsonaro “hem presenciado moltes escenes de racisme: realment, l'eix ètnic i racial ha sigut central en aquest govern. L'odi de l'extrema dreta sorgeix per aquesta qüestió de raça, com també de classe i gènere. No accepten un canvi de paradigma, volen que el Brasil sigui com els Estats Units o Portugal

El Brasil se situa al capdavant del rànquing de països amb assassinats a persones LGTBQIA+: cada 29 hores mor una persona víctima de l'homofòbia al país

sense la implementació de cap política progressista”, continua l'antropòloga Martins Pereira.

La persecució de la diversitat en tots els seus sentits s'ha incrementat arreu del territori durant els últims quatre anys. Mentre la selva amazònica era cremada i desforestada a un ritme de 3.000 camps de futbol al dia durant el govern de Bolsonaro, segons l'institut Imazon, el Brasil se situava també al capdavant del rànquing de persones de la comunitat LGTBQ+ assassinades al món. Segons el Grup Gay de Bahía, cada 29 hores mor assassinada una persona víctima de l'homofòbia al país. Tot i que la victòria ajustada de Lula no és cap garantia de la fi d'aquestes violències i més enllà del recent atac feixista -que recordà la invasió dels seguidors de Trump al Capitoli, a Washington-, les comunitats LGTBQ+, afrodescendents, camperoles i indígenes

viuen cert alleugeriment amb l'arribada al poder del nou president.

Esperança en polítiques indígenes

Dins d'aquesta diversitat, l'entrada a les institucions públiques de cinc líders indígenes -quatre dones i un home- amb càrrecs polítics rellevants ha representat un cop d'esperança per les comunitats. La novetat més important és la creació del Ministeri dels Pobles Originaris, que estarà liderat per la defensora del territori i dels drets de les dones Sônia Guajajara. Per altra banda, la històrica institució encarregada de defensar els drets de les poblacions indígenes contactades i no contactades -al voltant de cent ètnies diferents encara viuen sense relació amb l'Estat brasiler a la regió amazònica- passa d'anomenar-se Fundació Nacional de l'Indi (FUNAI) a Fundació Nacional dels Pobles Indígenes (FUNAPI). Joênia Wapichana, diputada i primera advocada indígena, en serà la presidenta.

“Aquests petits canvis poden tenir un impacte simbòlic, però necessitem polítiques efectives de canvi en relació amb la situació de la vida dels pobles indígenes, polítiques que parin i previnguin la violència contra les reserves indígenes i contra la diversitat”, exigeix Martins. Polítiques que encara que s'aprovin, combatran amb una extrema dreta ja organitzada que continuarà perpetrant aquest tipus d'agressions racistes sistemàtiques. “L'extrema dreta no desapareixerà perquè hi ha un feixisme etern, com diu Umberto Eco”, parafraseja Jean Wyllys des de Barcelona. “Haurem de conviure amb el fet que un percentatge de la població brasilera és d'extrema dreta: el repte és crear un cinturó sanitari que eviti que tingui èxit electoral a les municipals del 2024, a les presidencials de 2026, etc.”, aconsella Wyllys. ●

EL RÈGIM IRANIÀ ESQUIVA LES SANCIONS INTERNACIONALS

L'onada de protestes arran del cas de Jina Mahsa Amini evidencia que quatre dècades de mesures coercitives liderades pels Estats Units només han repercutit en la qualitat de vida de la població

L'anàlisi d'Anahita Nassir
Politòloga

L'Iran és un país fascinant, és innegable. La seva situació geoestratègica i la victòria de la Revolució Islàmica l'any 1979 han marcat la seva història recent, sobretot pel que fa a les seves relacions amb els Estats Units d'Amèrica (EUA), marcades pel pas de ser considerat un aliat a l'època del Xa a una "amença estratègica" després de la caiguda del monarca, arribant finalment a ser inclòs a "l'eix del mal" el 2002, juntament amb l'Iraq i Corea del Nord per part de l'administració Bush fill.

Aquest viratge en les relacions entre els dos països va derivar el 1979 en una sèrie de sancions econòmiques imposades de forma unilateral pels EUA, per prevenir o controlar el programa nuclear iranià, amb l'objectiu que aquest es limités a finalitats pacífiques. Aquestes sancions impedièren que tingués accés a transaccions comercials i financeres internacionals. A partir de 1994, les mesures sancionadores, a més, prohibien que empreses nord-americanes poguessin comprar tecnologia i béns iranians, així com finançar, invertir i comerciar amb el petroli i gas natural iranià.

Des de 2006, l'Organització de les Nacions Unides també va apro-

var sancions dirigides a congelar els actius de persones i entitats relacionades amb el programa nuclear iranià, prohibir-li enriquir urani i un embargament de venda d'armes, entre altres mesures. Finalment, la Unió Europea va llançar el seu propi paquet de sancions el 2010, just quan els EUA van incloure l'Exèrcit de la Guàrdia Revolucionària (IRGC, per les seves sigles en anglès) a la llista d'entitats amb les quals no es podien fer transaccions, un procediment que ara s'estudia a la Unió Europea, a petició del Parlament Europeu.

L'ús de les sancions com a arma política hauria de permetre als que les imposen forçar un canvi d'actitud, dissuadir certes accions polítiques, evitar una potencial amenaça, promoure el respecte pels drets humans o fins i tot expressar-ne la vulneració. Segons alguns analistes, les sancions més selectives, sobretot econòmiques i financeres contra membres de la IRGC -congelant els seus actius o restringint els seus

moviments- són més eficients que les genèriques, que exclouen el país de les transaccions internacionals, però acaben provocant un patiment directe a la població. Les sancions impacten negativament en el dret a accedir a l'educació i al progrés científic i són un fre a l'hora de

pal·liar els efectes del canvi climàtic. Tot plegat deriva en un empitjorament de la qualitat de vida de la població, així com un agreujament dels problemes inherents ja existents, com ara la corrupció, la ineficiència econò-

mica, la mala gestió dels recursos públics, etc.

En canvi, amb el nou acord nuclear signat el 2015, l'Iran va reconduir en part la seva estratègia i va respectar els límits establerts per desenvolupar el programa atòmic civil, amb la contrapartida que s'axequessin algunes de les sancions imposades. Així, va gaudir d'un curt període beneficiós, comercialment parlant, sense solucionar els problemes estructurals del país.

Però el 2018, l'administració Trump va decidir tallar les negociacions i imposar noves sancions, dirigides sobretot al sector petrolier i bancari. Tot i els intents dels països europeus per continuar mantenint les vies de diàleg, la realitat és que l'Iran, sobretot des del 2019, ha reactivat el seu programa nuclear, sobrepasant molts dels límits acordats.

En definitiva, les sancions al llarg de tot aquest temps no han aconseguit els objectius fixats i l'Iran ha continuat amb les seves aspiracions, la seva agenda i sense fer canvis significatius en la seva actitud, no només en la qüestió nuclear sinó fins i tot en la deriva autoritària interna. Tot i l'esfondrament del valor del rial i de l'economia iraniana, i que les sancions han repercutit sobretot en els sectors petroquímic, farmacèutic, turístic i aeronàutic iranià, el règim ha aconseguit esquivar i mantenir-se en el poder durant tots aquests anys trobant vies alternatives. En concret, creant noves aliances per exportar el seu petroli, sobretot perquè la Xina, Rússia i l'Índia no han secundat del tot les mesures coercitives i s'han convertit en socies interessants per exportar el cru iranià que no té cabuda als mercats occidentals. ●

**Teheran ha buscat
noves aliances i la
Xina, Rússia i l'Índia
han esdevingut
socies preferents
per exportar cru**

La **Directa** utilitza
els serveis de
foli verd
gràfiques

C/ de la Llibertat 44, Barcelona
foli@foliverd.net

'Modelo 77' (2022)
reflecteix la vida
a la presó de
Barcelona durant el
postfranquisme

Cinema presoner d'estereotips

Sota el pretext de l'espectacularitat i de no decebre el públic, la indústria fílmica s'ha encarregat de reforçar l'estigma social cap a la vida dins de les presons, amb poques excepcions

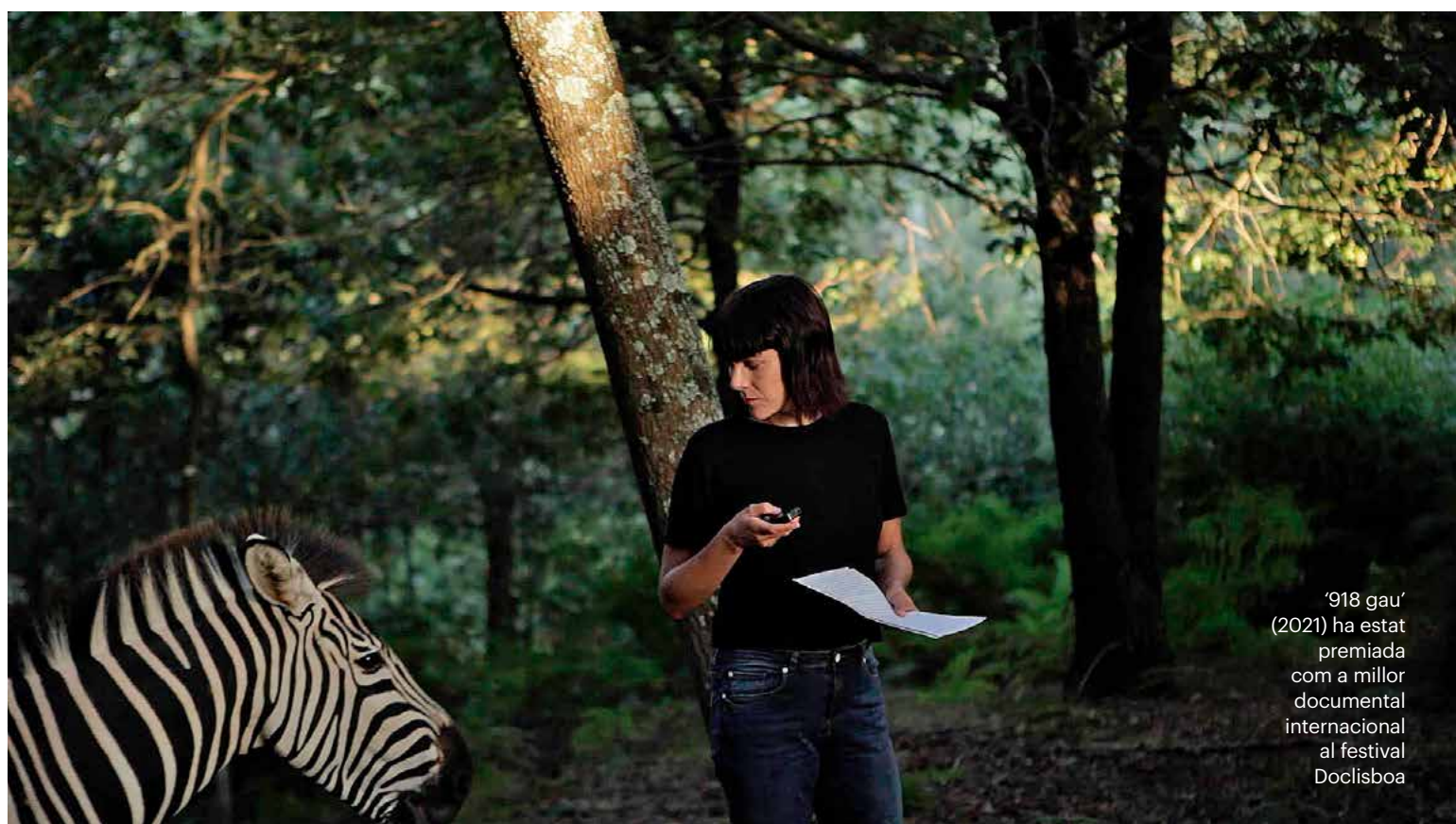
Vicent Almela

Abusos sexuals i assassinats a les dutxes. Menjadors on constantment es produeixen baralles multitudinàries. Conxorxes i fugides èpiques conduïdes pel protagonista principal, el pres **bo** que està **injustament** empresonat. El **dolent**, que exerceix un rol de control mitjançant la violència. I el dèbil, de qui tothom abusa. El confident, el traïdor... Són algunes de les situacions i rols que podem veure en la gran majoria de pel·lícules ambientades dins d'una presó i que tothom espera trobar-se quan va a veure una obra d'aquest subgènere. Tot i que no tenen per què ser situacions completament irreals, el cert és que la vida dins d'un centre penitenciari i el context de les persones privades de llibertat és ben diferent del que solem trobar al cinema.

La realitat no sol presentar tanta acció ni èpica, menys encara si tenim en compte que més de la meitat de la població penitenciària pateix problemes vinculats a la salut mental, fa un ús problemàtic de les drogues o presenta addiccions diverses. Segons els testimonis dels interns i de les organitzacions que fan acompanyament als centres penitenciaris, molts mòduls semblen "cementiris" on tothom va "sobremedicat", falten metges i personal psiquiàtric, a més dels suïcidis o les morts per sobredosi constants i el patiment afegit de les famílies, fins i tot

a les sales d'espera. Aquesta realitat, tot i ser la més comuna, segons el testimoni de persones preses i les seues famílies, no és la que més ven per a la indústria del cinema.

"És a la dècada dels anys trenta quan el cinema comença a utilitzar les presons com a escenari cinematogràfic dins del gènere del *cinema negre*", explica l'escriptor i periodista expert en història del cinema Pablo Mérida. "Molts directors troben un espai potent des d'on construir històries espectaculars i amb molta acció que normalment culminen en grans fugides i evasions". En veure el ganxo que tenien aquest tipus de films, els grans estudis de Hollywood es van començar a apropiat d'aquests escenaris i a preparar decorats per a ambientar aquestes pel·lícules. "Evidentment, no els interessava el cinema de denúncia social o explicar el que realment passava dins dels centres penitenciaris, sinó que des del principi buscaven vendre el seu producte. I, per tant, com més espectacular siga el guió, millor". Segons Mérida, resulta molt complicat trobar pel·lícules en la història del cinema que escapen dels estereotips clàssics, perquè molts directors i guionistes tenen por de mostrar històries més pròximes a la realitat i traïr l'interés i l'expectativa de l'espectador. La tendència comença a canviar als anys setanta, però és a »

'918 gau'
(2021) ha estat
premiada
com a millor
documental
internacional
al festival
Doclisboa

» finals de la dècada dels noranta i el principi dels 2000 quan hi ha un canvi i algunes realitzadores comencen a plantejar propostes i visions diferents sobre la vida dins de la presó que surten de l'estereotip i molts cops introdueixen la denúncia social o elements de memòria en el seu guió. Alguns exemples d'aquest nou paradigma podrien ser *Entre rojas* (1995), d'Azuena Rodríguez; *Carandiru* (2003), d'Héctor Babenco; *El patio de mi cárcel* (2008), de Belén Macías; *Leonera* (2008), de Pablo Trapero; *Un profeta* (2009), de Jacques Audiard o *Cesar debe morir* (2012), de Vittorio i Paolo Taviani.

Lluita social taquillera

Amb setze nominacions als premis Goya i vora 400.000 espectadors als cinemes, la pel·lícula *Modelo 77* (2022), dirigida per Alberto Rodríguez i protagonitzada per l'actor Miguel Herrán, s'ha convertit en un dels principals èxits de taquilla a l'Estat espanyol. L'obra està inspirada en una història real que va tenir lloc a finals dels anys setanta a la presó Model de Barcelona, durant la lluita per l'amnistia dels presos socials que van formar la Coordinadora de Presos En Lucha (COPEL). A través de la seua trama, l'obra plasma com era la vida dins d'aquests es-

pais durant l'anomenada Transició democràtica, així com les diferències de classe i interessos entre presos polítics i socials. Tot i que la lluita ja havia arribat a les pantalles abans en forma de documental -gràcies a treballs com *COPEL: Una historia de rebeldía y dignidad* (2017), dirigit pel mateix col·lectiu de presos socials, o el curtmetratge *Pocos, buenos y seguros* (2022), realitzat per Ales Payá i Gorka Lasasosa-, la pel·lícula d'Alberto Rodríguez ha sigut capaç de traslladar la història de lluita dins dels murs per primera vegada als ulls de milers de persones.

Segons explica el director de *Modelo 77* a la DIRECTA, l'equip va conèixer la història de la COPEL el 2006 gràcies al llibre *La fuga de los 45*, de Dieguito *El Malo*, el que va motivar un treball de documentació i converses amb persones que havien participat en aquella lluita o que havien tingut vincle amb la presó durant l'època. "Vam aparcar temporalment la idea pel fet de no poder comptar amb la Model com a escenari, perquè encara estava en funcionament, i per a nosaltres era molt important", recorda Alberto Rodríguez. Per això, ho van ajornar fins al tancament del centre, que es va produir l'any 2017. Durant les converses, "ens va cridar molt l'atenció les condicions inhumanes que es vivien dins de les presons. Volíem mostrar aquesta lluita per la dignitat i la justícia dels presos socials durant la transició i construir-hi el nostre relat, intentar ser tan realistes com fora possible", explica el director.

Tot i les bones intencions per recuperar la memòria d'una lluita social, el llargmetratge no aconsegueix del tot desfer-se dels tòpics d'aquest gènere, com el fet que el protagonista sigui una persona "innocent moralment", que la història se centri en una fuga espectacular i amb molta acció o que els rols dels personatges reproduïsquen alguns estereotips ja coneguts i esperats pel públic. Daniel Pont, que va estar privat de llibertat i va participar en la lluita de la COPEL en primera persona, considera que, històricament, el cinema ha tendit a mostrar una visió distorsionada del que són les presons, infantilitzant el públic i dificultant així la comprensió d'aquests espais i les realitats de les persones que es troben dins. "El cinema no s'ha preocupat per mostrar molts aspectes de les presons, com són el patiment de les famílies, el fet de denunciar d'una forma més àmplia el que suposa la barbàrie carcerària o qüestionar el sentit d'aquest sistema punitiu imposat per l'Estat". Tot i això, segons Pont, sí que es poden trobar algunes pel·lícules amb una mirada diferent com *La casa de cristal* (1972), *L'exprés de*

'Modelo 77' mostra la lluita dels reclusos a la presó de Barcelona als anys setanta. És un vell projecte que no es va poder rodar fins a la clausura del centre, en 2017

mitjanit (1978), *La fuga de Alcatraz* (1979) o la mateixa *Modelo 77*. Segons el membre de la COPEL, es tracta d'una pel·lícula "necessària per a trencar el mur de silenci global sobre la legitimitat de la intensa lluita que vam mantenir els presos socials i desmuntar el relat únic de la Transició que ens han imposat, fent-nos creure que tot estava bé després de l'arribada de les presons de la democràcia".

La presó, en primera persona

Poques vegades ens trobem amb el fet que la persona que dirigeix una obra cinematogràfica haja viscut l'experiència de la presó en primera persona. És el cas de la cineasta i historiadora Arantza Santesteban, que fa poc ha portat a les pantalles el documental *918 gau* ("918 nits", en èuscar), on relata la seua experiència de privació de llibertat. El seu treball ha sigut premiat com a millor documental internacional al festival Doclisboa, un dels certàmens més importants d'Europa. "Ningú està lliure dels estereotips, vulguem o no", reconeix Santesteban. "En el cas de les persones preses per motius polítics, poques vegades trobem un subjecte humanitzat i complex. No veiem un subjecte sensible i afectat per altres dimensions que no siguen les de les formes polítiques que representa i sosté". La preocupació de la realitzadora a l'hora de dirigir *918 gau* era poder mostrar la persona polititzada com un ésser complex, travessada per diferents qüestions, més enllà del convenciment polític i de representar unes formes ideològiques de pensament. "Poder mostrar-la vulnerable, contradictòria, i pensar que aquesta també és una dimensió política per conquerir. Crec que el cinema, com altres formes d'expressió, pot ser un bon mitjà per a trencar aquests estereotips, perquè per la meua experiència, he conegut a subjectes molt més complexos, rics i difícils que els que ens mostren els estereotips mainstream".

Segons l'opinió de la cineasta basca, la intenció d'una persona que dirigeix una obra cinematogràfica ambientada a la presó no hauria de ser buscar la complicitat entre el públic i la persona presa. "La preocupació en fer cinema hauria de ser una altra. M'interessa més buscar que l'espectadora es quede amb preguntes obertes, o amb alguna mena de qüestionament que faça que no puga construir de manera categòrica el personatge. Em sembla que és l'única manera de qüestionar l'estereotip. No tant inventant una altra de manera conscient, sinó creant un espai d'ambivalència, que crec que és una part de la substància de la qual realment estem fetes".

Santesteban considera que l'empatia de l'espectadora respecte a les situacions privatives de llibertat és una qüestió complicada. Per la directora de *918 gau*, sempre hi haurà algú que

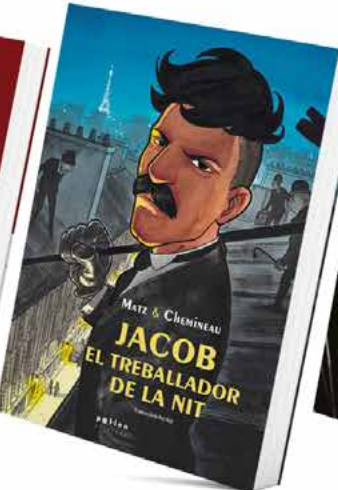
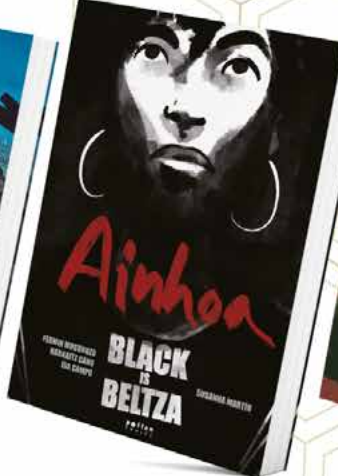
El curtmetratge 'Pocos, buenos y seguros' també reflecteix l'època de la COPEL (2022)

Arantza Santesteban, realitzadora de '918 gau', és un cas prou inèdit de cineasta que ha reflectit la realitat carcerària després d'haver-la viscut en carn pròpia

"justifique la privació de llibertat (i la impunitat del sistema penitenciari) com un mal menor perquè la societat funcione una mica millor. Mentre no existisca un debat real sobre les desigualtats socials i les exclusions que genera el capitalisme heteropatriarcal com a sistema total, és difícil abordar el debat de les presons", conclou la cineasta basca. ●

NOVETATS DE CÒMIC

Tens al·lèrgia al sistema? Pol·linitza't

malal·letra

La pols

El relat d'Albert Postills

A l'emplaça hi ha una velleta coberta de pols. És una capa fina, que roman inalterable malgrat el bellugueig del balancí que la distreu. Costa distingir-la darrere l'abric, la bufanda i la resta de capes de roba que embolcal·len la seva fragilitat. Costa distingir-la, però fa dies que alimenta aquella estampa sedentària.

A pocs metres de la velleta, aixoplugat en un pàrquing d'última generació, descansa un cotxe de color lluent. De vidres lluent. De parabrises lluent. No hi ha dia que el seu propietari no li dediqui tota mena d'atencions. Que si un cop de mànegua. Que si pessigolles amb l'aspirador. Fins i tot li posa música, com si esperés que el cotxe, en qualsevol moment, obrís els ulls, entusiasmat.

El propietari, la velleta i el cotxe dibuixen un triangle isòsceles. Sempre hi ha un costat més curt, també més precari, que els altres dos. La velleta no sap què és un triangle isòsceles. Només sap que fa dies que el propietari, després de mesurar la pressió dels pneumàtics del cotxe, li deixa un bol de farinetes sobre la falda i torna a casa per llegir l'últim número d'una revista d'automobilisme.

Un dia, mentre el propietari caminava per la vora, el balancí de la velleta va començar a patir convulsions. Es movia amb vigor cap endavant i cap enrere, com si estigués en trànsit. El propietari, palplantat i amb la caixa d'eines a les mans, va fixar-se en la velleta.

Va deixar la caixa d'eines a terra i, amb el tarannà d'un cirurgià, va treure un tornavis per examinar-li les arrugues, que formaven mil turons al seu rostre. En cada vall, partícules de pols acumulades. Fent vida en un cos latent. Després va manipular la clau anglesa per apujar-li les parpelles i descobrir uns ulls grisos com la pols. Uns ulls orfes d'altres ulls.

La velleta va passar a comunicar-se a través de sons guturals. I el propietari, que fins aleshores se'l veia convençut de reparar la velleta amb la caixa d'eines, va pensar que amb el cotxe tot era més fàcil. Que les persones haurien de tenir caragols per collar o dipòsits de gasolina que reomplir. I que les màquines eren simples i els humans volgutament complexos.

—Marxem!

El propietari va agafar la velleta en braços i va pensar que no pesava gaire més que la caixa d'eines. La va acomodar com va po-

/ AMAIA MORAN

der al seient del copilot, que mai havia actuat com a tal. I després es va dirigir a un hospital.

Els seients estaven folrats de pell. El canvi de marxes convidava a la luxúria. I els pedals sabia greu trepitjar-los de pols que gastaven. Calia comptar amb la complicitat d'un microscopi per trobar qualsevol indici que contradigués la seva pulcritud. D'aquest homenatge a l'asèpsia, fins aleshores, només n'havia participat el propietari.

Amb el cotxe en marxa, es van invertir els papers. La velleta va deixar de tremolar. I el propietari, veient que la pols trobava un nou ecosistema on allotjar-se, va haver d'agafar el volant amb més força perquè no se li escapés. La velleta li va posar la mà esquerra sobre la seva cama dreta per donar-li pau. Va girar el cap per mirar-lo, per fixar-s'hi en realitat, i es va sentir amb més forces que mai per verbalitzar.

—S'hi està bé aquí, fill. Recordo quan et vaig ensenyar a conduir. Estàvem asseguts com ara. I sembla mentida que sigui el mateix cotxe.

El fill va fer una ganyota. Aprofitant la gentilesa d'un semàfor, va treure un drap de la guantera, el va passar de males maneres pel mirallet i el va llençar sobre la falda de la velleta.

—Et vaig criar sola. Eres tu o el cotxe.

La mare tenia més paraules, però el fill només veia dagues i ho va fer saber a tothom accionant el clàxon. Una premuda. Insults d'anada. Dues premudes. Insults de tornada. El mirallet el va descobrir amb una vena hormonada travessant-li el front i unes celles que aviat no donarien l'abast com a parabrises de la suor.

El dilema va obrir-li una esquerra i la guantera, que s'havia quedat oberta, va salpebrar la ferida. En un altre semàfor, va veure com sobresortia una fotografia seva de petit, a la falda de la mare. Una falda on ara deixava draps bruts i bols minsos de farinetes.

El fill va estacionar el cotxe de seguida que va poder. El cinturó li feia nosa i va tractar d'arrancar-lo com si volgués assotar-se. Va ser més senzill posar el cap contra el volant per ofegar el plor d'impotència. I d'una escudella de sentiments més. Després va disparar escopinades de forma indiscriminada per tot el cotxe i, en acabat, va treure's les sabates per refregar les soles contra la lluentor que ara el violentava. ●

85 anys d'exhumacions de fosses comunes de la Guerra Civil a Catalunya

Exposició

Fins al 26.02.2023

Entrada lliure

#ExpoFosses

PALAU ROBERT

Passeig de Gràcia, 107

08008 Barcelona

Tel. 932 388 091

palaurobert.gencat.cat

Segueix-nos a:

ON SÓN?

Generalitat
de Catalunya

sempre
endavant

/ ARXIU

“Tant si et poses el vel com si no, hi ha gent que ho veu com una falta de respecte”

Mariana Cantero

Imane Raisale,
‘Miss Raisa’,
rapera

Sempre ha consumit molta música, però no se li havia passat pel cap crear-la fins que amb 14 anys va conèixer un grup de rapers al seu institut que la van endinsar en la cultura del hip-hop. “Des del *colegueo* em van dir: ‘I tu, no escrius?’ I això em va crear la necessitat d’investigar què hi ha darrere la composició musical”, relata. Dotze anys després, Raisale, més coneguda com a *Miss Raisa*, marroquina d’origen i catalana des dels 8 anys, és una figura que despunta en el panorama del hip-hop, amb unes lletres contestatàries i amb alt contingut social. Qüestionada per portar vel i posteriorment per treure-se’l, amb un discurs antiracista i feminista que descol·loca als que llegeixen la realitat sota estereotips, Miss Raisa ha arribat per sacsejar estructures.

Com va ser la teva infantesa i el pas a viure aquí?

Vaig néixer a Tànger i em vaig criar a Tetuan. Realment vaig tenir una infància estranya, era molt tímida i vivia envoltada de molta família, excepte del meu pare, que estava aquí treballant. Vaig tenir carències, però gaudia del carrer, de jugar, inventar coses... I amb 8 anys vam venir a viure a la Barceloneta. Sentia que era un lloc on tindria l’oportunitat de construir la meua vida tal com volia. Teníem pocs recursos, però molta il·lusió.

Rapera, feminista i musulmana. Què ha comportat per a tu el fet de trencar prejudicis?

No és la meua intenció trencar cap estereotip. Soc jo mateixa, i la conseqüència de ser-ho és que represento la meua realitat i la meua història. Tenim molt més en comú del que sembla, i quan la gent se sent identificada amb tu és molt màgic. Per mi, la resposta al que faig ha estat una sorpresa, no m’hagués imaginat mai que a la gent li agradaria tant.

Però tot això té una lectura a escala social...

Sí, la teua família espera que siguis d’una manera, la societat on vius d’una altra... Al final és molta pressió i exigència i és molt cansat gestionar el fet de migrar i construir la teua identitat, et pot comportar fins i tot problemes de salut mental. Si has nascut fora, has d’estar a l’altura amb uns i amb els altres i mai és suficient. De vegades, fins i tot et pots sentir una mica traïdora. Et plantejes si ets més catalana que marroquina... [riem]. Aquesta és la meua terra, m’he criat aquí. Però tens una crisi identitària: uns et veuen com a marroquina i d’altres com a catalana... Llavors, deixaré decidir als altres qui soc jo? És clar que no.

A l’estiu vas decidir treure’t el vel i ho vas comunicar públicament. Per què?

Se’m va conèixer amb el vel. Aparèixer de sobte sense ell se’m feia estrany. Vaig intentar connectar amb la gent i fer-los veure que, així com vaig portar el vel durant tretze anys de la meua vida, també me’l puc treure i continuo sent una bona persona, digna de respecte. Hi ha molta gent que s’ho ha pres malament, com una ofensa des del punt de vista religiós. No soc responsable de què pensi la gent, però també hi ha altres persones que entenen que és un acte de valentia i que jo faig el que em dona la gana amb la meua vida. Les que hem de decidir som nosaltres, ningú més.

També has rebut crítiques quan portaves el vel, des de l’extrema dreta i fins i tot des d’alguns sectors del feminisme...

Sí, tant si et poses el vel com si te’l treus, hi ha gent a la qual li sembla una falta de respecte. Per molta gent,

la meua mera existència és una falta de respecte. Que faci música, la manera com vesteixo... És molt cansat esperar aquesta aprovació. He decidit que la gent que es vulgui ofendre, que ho faci, però que em tractin amb respecte. És complicat perquè hi ha gent molt intolerant i molt masclista. També hi ha gent que veu incompatible ser feminista i musulmana. I per mi el feminisme defensa els drets i les llibertats de totes les dones: musulmanes, racialitzades... com siguin. No podem autoproclamar-nos feministes mentre estem discriminant una part de les dones. Per ser una musulmana i dir que soc feminista, altres dones que són blanques m’han dit que no puc parlar de feminisme. Vindrà una altra dona a destrossar-nos més? Trobo a faltar unió dins el moviment feminista. ●

“No ens podem autoproclamar feministes mentre estem discriminant una part de les dones”